నమో తస్స భగవతో అరహతో సమ్మాసమ్బుద్ధస్స

అఙ్గుత్తరనికాయో

దుకనిపాతపాళి

౧. పఠమపణ్ణాసకం

౧. కమ్మకరణవగ్గో

౧. వజ్జసుత్తం

౧. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా సావత్థియం విహరతి జేతవనే అనాథపిణ్డికస్స ఆరామే. తత్ర ఖో భగవా భిక్ఖూ ఆమన్తేసి – “భిక్ఖవో”తి. “భదన్తే”తి తే భిక్ఖూ భగవతో పచ్చస్సోసుం. భగవా ఏతదవోచ –

“ద్వేమాని, భిక్ఖవే, వజ్జాని. కతమాని ద్వే? దిట్ఠధమ్మికఞ్చ వజ్జం సమ్పరాయికఞ్చ వజ్జం . కతమఞ్చ, భిక్ఖవే, దిట్ఠధమ్మికం వజ్జం? ఇధ, భిక్ఖవే, ఏకచ్చో పస్సతి చోరం ఆగుచారిం రాజానో గహేత్వా వివిధా కమ్మకారణా [వివిధాని కమ్మకరణాని (క.)] కారేన్తే; కసాహిపి తాళేన్తే, వేత్తేహిపి తాళేన్తే, అడ్ఢదణ్డకేహిపి తాళేన్తే, హత్థమ్పి ఛిన్దన్తే, పాదమ్పి ఛిన్దన్తే, హత్థపాదమ్పి ఛిన్దన్తే, కణ్ణమ్పి ఛిన్దన్తే, నాసమ్పి ఛిన్దన్తే, కణ్ణనాసమ్పి ఛిన్దన్తే, బిలఙ్గథాలికమ్పి కరోన్తే, సఙ్ఖముణ్డికమ్పి కరోన్తే, రాహుముఖమ్పి కరోన్తే, జోతిమాలికమ్పి కరోన్తే, హత్థపజ్జోతికమ్పి కరోన్తే, ఏరకవత్తికమ్పి కరోన్తే, చీరకవాసికమ్పి కరోన్తే, ఏణేయ్యకమ్పి కరోన్తే, బళిసమంసికమ్పి కరోన్తే, కహాపణికమ్పి కరోన్తే, ఖారాపతచ్ఛికమ్పి [ఖారాపటిచ్ఛకమ్పి (స్యా॰ కం॰ క.)] కరోన్తే, పలిఘపరివత్తికమ్పి కరోన్తే, పలాలపీఠకమ్పి [పలాలపిట్ఠికమ్పి (సీ.)] కరోన్తే, తత్తేనపి తేలేన ఓసిఞ్చన్తే, సునఖేహిపి ఖాదాపేన్తే, జీవన్తమ్పి సూలే ఉత్తాసేన్తే, అసినాపి సీసం ఛిన్దన్తే.

“తస్స ఏవం హోతి – ‘యథారూపానం ఖో పాపకానం కమ్మానం హేతు చోరం ఆగుచారిం రాజానో గహేత్వా వివిధా కమ్మకారణా కారేన్తి; కసాహిపి తాళేన్తి, వేత్తేహిపి తాళేన్తి, అడ్ఢదణ్డకేహిపి తాళేన్తి, హత్థమ్పి ఛిన్దన్తి, పాదమ్పి ఛిన్దన్తి, హత్థపాదమ్పి ఛిన్దన్తి, కణ్ణమ్పి ఛిన్దన్తి, నాసమ్పి ఛిన్దన్తి, కణ్ణనాసమ్పి ఛిన్దన్తి, బిలఙ్గథాలికమ్పి కరోన్తి, సఙ్ఖముణ్డికమ్పి కరోన్తి, రాహుముఖమ్పి కరోన్తి, జోతిమాలికమ్పి కరోన్తి, హత్థపజ్జోతికమ్పి కరోన్తి, ఏరకవత్తికమ్పి కరోన్తి, చీరకవాసికమ్పి కరోన్తి, ఏణేయ్యకమ్పి కరోన్తి, బళిసమంసికమ్పి కరోన్తి, కహాపణికమ్పి కరోన్తి, ఖారాపతచ్ఛికమ్పి కరోన్తి, పలిఘపరివత్తికమ్పి కరోన్తి, పలాలపీఠకమ్పి కరోన్తి, తత్తేనపి తేలేన ఓసిఞ్చన్తి, సునఖేహిపి ఖాదాపేన్తి, జీవన్తమ్పి సూలే ఉత్తాసేన్తి, అసినాపి సీసం ఛిన్దన్తి. అహఞ్చేవ [అహఞ్చ (?)] ఖో పన ఏవరూపం పాపకమ్మం కరేయ్యం, మమ్పి రాజానో గహేత్వా ఏవరూపా వివిధా కమ్మకారణా కారేయ్యుం; కసాహిపి తాళేయ్యుం…పే॰… అసినాపి సీసం ఛిన్దేయ్యు’న్తి. సో దిట్ఠధమ్మికస్స వజ్జస్స భీతో న పరేసం పాభతం విలుమ్పన్తో చరతి. ఇదం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, దిట్ఠధమ్మికం వజ్జం.

“కతమఞ్చ, భిక్ఖవే, సమ్పరాయికం వజ్జం? ఇధ, భిక్ఖవే, ఏకచ్చో ఇతి పటిసఞ్చిక్ఖతి – ‘కాయదుచ్చరితస్స ఖో పన పాపకో దుక్ఖో విపాకో అభిసమ్పరాయం, వచీదుచ్చరితస్స పాపకో దుక్ఖో విపాకో అభిసమ్పరాయం, మనోదుచ్చరితస్స పాపకో దుక్ఖో విపాకో అభిసమ్పరాయం. అహఞ్చేవ ఖో పన కాయేన దుచ్చరితం చరేయ్యం, వాచాయ దుచ్చరితం చరేయ్యం , మనసా దుచ్చరితం చరేయ్యం. కిఞ్చ తం యాహం న కాయస్స భేదా పరం మరణా అపాయం దుగ్గతిం వినిపాతం నిరయం ఉపపజ్జేయ్య’న్తి. సో సమ్పరాయికస్స వజ్జస్స భీతో కాయదుచ్చరితం పహాయ కాయసుచరితం భావేతి, వచీదుచ్చరితం పహాయ వచీసుచరితం భావేతి, మనోదుచ్చరితం పహాయ మనోసుచరితం భావేతి, సుద్ధం అత్తానం పరిహరతి. ఇదం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, సమ్పరాయికం వజ్జం. “ఇమాని ఖో, భిక్ఖవే, ద్వే వజ్జాని. తస్మాతిహ, భిక్ఖవే, ఏవం సిక్ఖితబ్బం – ‘దిట్ఠధమ్మికస్స వజ్జస్స భాయిస్సామ, సమ్పరాయికస్స వజ్జస్స భాయిస్సామ, వజ్జభీరునో భవిస్సామ వజ్జభయదస్సావినో’తి. ఏవఞ్హి వో, భిక్ఖవే, సిక్ఖితబ్బం. వజ్జభీరునో, భిక్ఖవే, వజ్జభయదస్సావినో ఏతం పాటికఙ్ఖం యం పరిముచ్చిస్సతి సబ్బవజ్జేహీ”తి. పఠమం.

౨. పధానసుత్తం

౨. “ద్వేమాని, భిక్ఖవే, పధానాని దురభిసమ్భవాని లోకస్మిం. కతమాని ద్వే? యఞ్చ గిహీనం అగారం అజ్ఝావసతం చీవరపిణ్డపాతసేనాసనగిలానపచ్చయభేసజ్జపరిక్ఖారానుప్పదానత్థం పధానం, యఞ్చ అగారస్మా అనగారియం పబ్బజితానం సబ్బూపధిపటినిస్సగ్గత్థం పధానం. ఇమాని ఖో, భిక్ఖవే, ద్వే పధానాని దురభిసమ్భవాని లోకస్మిం.

“ఏతదగ్గం, భిక్ఖవే, ఇమేసం ద్విన్నం పధానానం యదిదం సబ్బూపధిపటినిస్సగ్గత్థం పధానం. తస్మాతిహ, భిక్ఖవే, ఏవం సిక్ఖితబ్బం – ‘సబ్బూపధిపటినిస్సగ్గత్థం పధానం పదహిస్సామా’తి. ఏవఞ్హి వో, భిక్ఖవే, సిక్ఖితబ్బ”న్తి. దుతియం.

౩. తపనీయసుత్తం

౩. “ద్వేమే, భిక్ఖవే, ధమ్మా తపనీయా. కతమే ద్వే? ఇధ, భిక్ఖవే, ఏకచ్చస్స కాయదుచ్చరితం కతం హోతి, అకతం హోతి కాయసుచరితం; వచీదుచ్చరితం కతం హోతి; అకతం హోతి వచీసుచరితం; మనోదుచ్చరితం కతం హోతి, అకతం హోతి మనోసుచరితం. సో ‘కాయదుచ్చరితం మే కత’న్తి తప్పతి, ‘అకతం మే కాయసుచరిత’న్తి తప్పతి; ‘వచీదుచ్చరితం మే కత’న్తి తప్పతి, ‘అకతం మే వచీసుచరిత’న్తి తప్పతి; ‘మనోదుచ్చరితం మే కత’న్తి తప్పతి , ‘అకతం మే మనోసుచరిత’న్తి తప్పతి. ఇమే ఖో, భిక్ఖవే, ద్వే ధమ్మా తపనీయా”తి. తతియం.

౪. అతపనీయసుత్తం

౪. “ద్వేమే, భిక్ఖవే, ధమ్మా అతపనీయా. కతమే ద్వే? ఇధ, భిక్ఖవే, ఏకచ్చస్స కాయసుచరితం కతం హోతి, అకతం హోతి కాయదుచ్చరితం; వచీసుచరితం కతం హోతి, అకతం హోతి వచీదుచ్చరితం; మనోసుచరితం కతం హోతి, అకతం హోతి మనోదుచ్చరితం. సో ‘కాయసుచరితం మే కత’న్తి న తప్పతి, ‘అకతం మే కాయదుచ్చరిత’న్తి న తప్పతి; ‘వచీసుచరితం మే కత’న్తి న తప్పతి, ‘అకతం మే వచీదుచ్చరిత’న్తి న తప్పతి; ‘మనోసుచరితం మే కత’న్తి న తప్పతి, ‘అకతం మే మనోదుచ్చరిత’న్తి న తప్పతి. ఇమే ఖో, భిక్ఖవే, ద్వే ధమ్మా అతపనీయా”తి. చతుత్థం.

౫. ఉపఞ్ఞాతసుత్తం

౫. “ద్విన్నాహం , భిక్ఖవే, ధమ్మానం ఉపఞ్ఞాసిం – యా చ అసన్తుట్ఠితా కుసలేసు ధమ్మేసు, యా చ అప్పటివానితా పధానస్మిం. అప్పటివానీ సుదాహం, భిక్ఖవే, పదహామి – ‘కామం తచో చ న్హారు [నహారు (సీ. స్యా. కం. పీ.)] చ అట్ఠి చ అవసిస్సతు, సరీరే ఉపసుస్సతు మంసలోహితం, యం తం పురిసథామేన పురిసవీరియేన పురిసపరక్కమేన పత్తబ్బం న తం అపాపుణిత్వా వీరియస్స సణ్ఠానం భవిస్సతీ’తి. తస్స మయ్హం, భిక్ఖవే, అప్పమాదాధిగతా సమ్బోధి, అప్పమాదాధిగతో అనుత్తరో యోగక్ఖేమో. తుమ్హే చేపి, భిక్ఖవే, అప్పటివానం పదహేయ్యాథ – ‘కామం తచో చ న్హారు చ అట్ఠి చ అవసిస్సతు, సరీరే ఉపసుస్సతు మంసలోహితం, యం తం పురిసథామేన పురిసవీరియేన పురిసపరక్కమేన పత్తబ్బం న తం అపాపుణిత్వా వీరియస్స సణ్ఠానం భవిస్సతీ’తి, తుమ్హేపి, భిక్ఖవే, నచిరస్సేవ – యస్సత్థాయ కులపుత్తా సమ్మదేవ అగారస్మా అనగారియం పబ్బజన్తి తదనుత్తరం – బ్రహ్మచరియపరియోసానం దిట్ఠేవ ధమ్మే సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరిస్సథ. తస్మాతిహ, భిక్ఖవే, ఏవం సిక్ఖితబ్బం – ‘అప్పటివానం పదహిస్సామ. కామం తచో చ న్హారు చ అట్ఠి చ అవసిస్సతు, సరీరే ఉపసుస్సతు మంసలోహితం, యం తం పురిసథామేన పురిసవీరియేన పురిసపరక్కమేన పత్తబ్బం న తం అపాపుణిత్వా వీరియస్స సణ్ఠానం భవిస్సతీ’తి. ఏవఞ్హి వో, భిక్ఖవే, సిక్ఖితబ్బ”న్తి. పఞ్చమం.

౬. సంయోజనసుత్తం

౬. “ద్వేమే, భిక్ఖవే, ధమ్మా. కతమే ద్వే? యా చ సంయోజనియేసు ధమ్మేసు అస్సాదానుపస్సితా, యా చ సంయోజనియేసు ధమ్మేసు నిబ్బిదానుపస్సితా. సంయోజనియేసు, భిక్ఖవే, ధమ్మేసు అస్సాదానుపస్సీ విహరన్తో రాగం న పజహతి, దోసం న పజహతి, మోహం న పజహతి. రాగం అప్పహాయ, దోసం అప్పహాయ, మోహం అప్పహాయ న పరిముచ్చతి జాతియా జరాయ మరణేన సోకేహి పరిదేవేహి దుక్ఖేహి దోమనస్సేహి ఉపాయాసేహి. న పరిముచ్చతి దుక్ఖస్మాతి వదామి.

“సంయోజనియేసు, భిక్ఖవే, ధమ్మేసు నిబ్బిదానుపస్సీ విహరన్తో రాగం పజహతి, దోసం పజహతి, మోహం పజహతి. రాగం పహాయ, దోసం పహాయ, మోహం పహాయ, పరిముచ్చతి జాతియా జరాయ మరణేన సోకేహి పరిదేవేహి దుక్ఖేహి దోమనస్సేహి ఉపాయాసేహి. పరిముచ్చతి దుక్ఖస్మాతి వదామి. ఇమే ఖో, భిక్ఖవే, ద్వే ధమ్మా”తి. ఛట్ఠం.

౭. కణ్హసుత్తం

౭. “ద్వేమే, భిక్ఖవే, ధమ్మా కణ్హా. కతమే ద్వే? అహిరికఞ్చ అనోత్తప్పఞ్చ. ఇమే ఖో, భిక్ఖవే, ద్వే ధమ్మా కణ్హా”తి. సత్తమం.

౮. సుక్కసుత్తం

౮. “ద్వేమే, భిక్ఖవే, ధమ్మా సుక్కా. కతమే ద్వే? హిరీ [హిరి (సీ. స్యా. కం. పీ.)] చ ఓత్తప్పఞ్చ. ఇమే ఖో, భిక్ఖవే, ద్వే ధమ్మా సుక్కా”తి. అట్ఠమం.

౯. చరియసుత్తం

౯. “ద్వేమే , భిక్ఖవే, ధమ్మా సుక్కా లోకం పాలేన్తి. కతమే ద్వే? హిరీ చ ఓత్తప్పఞ్చ. ఇమే ఖో, భిక్ఖవే, ద్వే సుక్కా ధమ్మా లోకం న పాలేయ్యుం, నయిధ పఞ్ఞాయేథ మాతాతి వా మాతుచ్ఛాతి వా మాతులానీతి వా ఆచరియభరియాతి వా గరూనం దారాతి వా. సమ్భేదం లోకో అగమిస్స, యథా అజేళకా కుక్కుటసూకరా సోణసిఙ్గాలా [సోణసిగాలా (సీ॰ స్యా॰ కం॰ పీ॰)]. యస్మా చ ఖో, భిక్ఖవే, ఇమే ద్వే సుక్కా ధమ్మా లోకం పాలేన్తి తస్మా పఞ్ఞాయతి [పఞ్ఞాయన్తి (సీ॰)] మాతాతి వా మాతుచ్ఛాతి వా మాతులానీతి వా ఆచరియభరియాతి వా గరూనం దారాతి వా”తి. నవమం.

౧౦. వస్సూపనాయికసుత్తం

౧౦. “ద్వేమా, భిక్ఖవే, వస్సూపనాయికా. కతమా ద్వే? పురిమికా చ పచ్ఛిమికా చ. ఇమా ఖో, భిక్ఖవే, ద్వే వస్సూపనాయికా”తి. దసమం.

కమ్మకరణవగ్గో పఠమో.

తస్సుద్దానం –

వజ్జా పధానా ద్వే తపనీయా, ఉపఞ్ఞాతేన పఞ్చమం;
సంయోజనఞ్చ కణ్హఞ్చ, సుక్కం చరియా వస్సూపనాయికేన వగ్గో.

౨. అధికరణవగ్గో

౧౧. “ద్వేమాని , భిక్ఖవే, బలాని. కతమాని ద్వే? పటిసఙ్ఖానబలఞ్చ భావనాబలఞ్చ. కతమఞ్చ, భిక్ఖవే, పటిసఙ్ఖానబలం? ఇధ, భిక్ఖవే, ఏకచ్చో ఇతి పటిసఞ్చిక్ఖతి – ‘కాయదుచ్చరితస్స ఖో పాపకో విపాకో దిట్ఠే చేవ ధమ్మే అభిసమ్పరాయఞ్చ, వచీదుచ్చరితస్స పాపకో విపాకో దిట్ఠే చేవ ధమ్మే అభిసమ్పరాయఞ్చ, మనోదుచ్చరితస్స పాపకో విపాకో దిట్ఠే చేవ ధమ్మే అభిసమ్పరాయఞ్చా’తి. సో ఇతి పటిసఙ్ఖాయ కాయదుచ్చరితం పహాయ కాయసుచరితం భావేతి, వచీదుచ్చరితం పహాయ వచీసుచరితం భావేతి, మనోదుచ్చరితం పహాయ మనోసుచరితం భావేతి, సుద్ధం అత్తానం పరిహరతి. ఇదం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, పటిసఙ్ఖానబలం.

“కతమఞ్చ, భిక్ఖవే, భావనాబలం. తత్ర, భిక్ఖవే, యమిదం [యదిదం (సీ.)] భావనాబలం సేఖానమేతం [సేఖమేతం (సీ. స్యా. కం.)] బలం. సేఖఞ్హి సో, భిక్ఖవే, బలం ఆగమ్మ రాగం పజహతి, దోసం పజహతి, మోహం పజహతి. రాగం పహాయ, దోసం పహాయ, మోహం పహాయ యం అకుసలం న తం కరోతి, యం పాపం న తం సేవతి. ఇదం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, భావనాబలం. ఇమాని ఖో, భిక్ఖవే, ద్వే బలానీ”తి.

౧౨. “ద్వేమాని, భిక్ఖవే, బలాని. కతమాని ద్వే? పటిసఙ్ఖానబలఞ్చ భావనాబలఞ్చ. కతమఞ్చ, భిక్ఖవే, పటిసఙ్ఖానబలం? ఇధ, భిక్ఖవే, ఏకచ్చో ఇతి పటిసఞ్చిక్ఖతి – ‘కాయదుచ్చరితస్స ఖో పాపకో విపాకో దిట్ఠే చేవ ధమ్మే అభిసమ్పరాయఞ్చ, వచీదుచ్చరితస్స పాపకో విపాకో దిట్ఠే చేవ ధమ్మే అభిసమ్పరాయఞ్చ, మనోదుచ్చరితస్స పాపకో విపాకో దిట్ఠే చేవ ధమ్మే అభిసమ్పరాయఞ్చా’తి. సో ఇతి పటిసఙ్ఖాయ కాయదుచ్చరితం పహాయ కాయసుచరితం భావేతి, వచీదుచ్చరితం పహాయ వచీసుచరితం భావేతి, మనోదుచ్చరితం పహాయ మనోసుచరితం భావేతి, సుద్ధం అత్తానం పరిహరతి. ఇదం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, పటిసఙ్ఖానబలం.

“కతమఞ్చ, భిక్ఖవే, భావనాబలం? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గం భావేతి వివేకనిస్సితం విరాగనిస్సితం నిరోధనిస్సితం వోసగ్గపరిణామిం, ధమ్మవిచయసమ్బోజ్ఝఙ్గం భావేతి... వీరియసమ్బోజ్ఝఙ్గం భావేతి... పీతిసమ్బోజ్ఝఙ్గం భావేతి... పస్సద్ధిసమ్బోజ్ఝఙ్గం భావేతి... సమాధిసమ్బోజ్ఝఙ్గం భావేతి... ఉపేక్ఖాసమ్బోజ్ఝఙ్గం భావేతి వివేకనిస్సితం విరాగనిస్సితం నిరోధనిస్సితం వోసగ్గపరిణామిం . ఇదం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, భావనాబలం. ఇమాని ఖో, భిక్ఖవే, ద్వే బలానీ”తి.

౧౩. “ద్వేమాని, భిక్ఖవే, బలాని. కతమాని ద్వే? పటిసఙ్ఖానబలఞ్చ భావనాబలఞ్చ. కతమఞ్చ, భిక్ఖవే, పటిసఙ్ఖానబలం? ఇధ, భిక్ఖవే , ఏకచ్చో ఇతి పటిసఞ్చిక్ఖతి – ‘కాయదుచ్చరితస్స ఖో పాపకో విపాకో దిట్ఠే చేవ ధమ్మే అభిసమ్పరాయఞ్చ, వచీదుచ్చరితస్స ఖో పాపకో విపాకో దిట్ఠే చేవ ధమ్మే అభిసమ్పరాయఞ్చ, మనోదుచ్చరితస్స ఖో పాపకో విపాకో దిట్ఠే చేవ ధమ్మే అభిసమ్పరాయఞ్చా’తి. సో ఇతి పటిసఙ్ఖాయ కాయదుచ్చరితం పహాయ కాయసుచరితం భావేతి, వచీదుచ్చరితం పహాయ వచీసుచరితం భావేతి, మనోదుచ్చరితం పహాయ మనోసుచరితం భావేతి, సుద్ధం అత్తానం పరిహరతి. ఇదం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, పటిసఙ్ఖానబలం.

“కతమఞ్చ, భిక్ఖవే, భావనాబలం? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు వివిచ్చేవ కామేహి, వివిచ్చ అకుసలేహి ధమ్మేహి సవితక్కం సవిచారం వివేకజం పీతిసుఖం పఠమం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. వితక్కవిచారానం వూపసమా అజ్ఝత్తం

సమ్పసాదనం చేతసో ఏకోదిభావం అవితక్కం అవిచారం సమాధిజం పీతిసుఖం దుతియం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. పీతియా చ విరాగా ఉపేక్ఖకో చ విహరతి సతో చ సమ్పజానో, సుఖఞ్చ కాయేన పటిసంవేదేతి, యం తం అరియా ఆచిక్ఖన్తి – ‘ఉపేక్ఖకో సతిమా సుఖవిహారీ’తి తతియం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. సుఖస్స చ పహానా దుక్ఖస్స చ పహానా పుబ్బేవ సోమనస్సదోమనస్సానం అత్థఙ్గమా అదుక్ఖమసుఖం ఉపేక్ఖాసతిపారిసుద్ధిం చతుత్థం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. ఇదం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, భావనాబలం. ఇమాని ఖో, భిక్ఖవే, ద్వే బలానీ”తి.

౧౪. “ద్వేమా, భిక్ఖవే, తథాగతస్స ధమ్మదేసనా. కతమా ద్వే? సంఖిత్తేన చ విత్థారేన చ. ఇమా ఖో, భిక్ఖవే, ద్వే తథాగతస్స ధమ్మదేసనా”తి.

౧౫. “యస్మిం , భిక్ఖవే, అధికరణే ఆపన్నో [ఆపత్తాపన్నో (క.)] చ భిక్ఖు చోదకో చ భిక్ఖు న సాధుకం అత్తనావ అత్తానం పచ్చవేక్ఖతి తస్మేతం, భిక్ఖవే, అధికరణే పాటికఙ్ఖం దీఘత్తాయ ఖరత్తాయ వాళత్తాయ సంవత్తిస్సతి, భిక్ఖూ చ న ఫాసుం [న ఫాసు (క.)] విహరిస్సన్తీతి [విహరిస్సన్తి (సీ. స్యా. కం. క.)]. యస్మిఞ్చ ఖో, భిక్ఖవే, అధికరణే ఆపన్నో చ భిక్ఖు చోదకో చ భిక్ఖు సాధుకం అత్తనావ అత్తానం పచ్చవేక్ఖతి తస్మేతం, భిక్ఖవే, అధికరణే పాటికఙ్ఖం న దీఘత్తాయ ఖరత్తాయ వాళత్తాయ సంవత్తిస్సతి, భిక్ఖూ చ ఫాసుం విహరిస్సన్తీతి.

“కథఞ్చ, భిక్ఖవే, ఆపన్నో భిక్ఖు సాధుకం అత్తనావ అత్తానం పచ్చవేక్ఖతి? ఇధ, భిక్ఖవే, ఆపన్నో భిక్ఖు ఇతి పటిసఞ్చిక్ఖతి – ‘అహం ఖో అకుసలం ఆపన్నో కఞ్చిదేవ [కిఞ్చిదేవ (క.)] దేసం కాయేన. మం సో [తస్మా మం సో (సీ. స్యా.)] భిక్ఖు అద్దస అకుసలం ఆపజ్జమానం కిఞ్చిదేవ దేసం కాయేన. నో చే అహం అకుసలం ఆపజ్జేయ్యం కిఞ్చిదేవ దేసం కాయేన, న మం సో భిక్ఖు పస్సేయ్య అకుసలం ఆపజ్జమానం కిఞ్చిదేవ దేసం కాయేన. యస్మా చ ఖో, అహం అకుసలం ఆపన్నో కిఞ్చిదేవ దేసం కాయేన, తస్మా మం సో భిక్ఖు అద్దస అకుసలం ఆపజ్జమానం కిఞ్చిదేవ దేసం కాయేన. దిస్వా చ పన మం సో భిక్ఖు అకుసలం ఆపజ్జమానం కిఞ్చిదేవ దేసం కాయేన అనత్తమనో అహోసి. అనత్తమనో సమానో అనత్తమనవచనం [అనత్తమనవాచం (క.)] మం సో భిక్ఖు అవచ. అనత్తమనవచనాహం [అనత్తమనవాచం నాహం (క.)] తేన భిక్ఖునా వుత్తో సమానో అనత్తమనో [అత్తమనో (క.)] అహోసిం. అనత్తమనో సమానో పరేసం ఆరోచేసిం. ఇతి మమేవ తత్థ అచ్చయో అచ్చగమా సుఙ్కదాయకంవ భణ్డస్మిన్తి. ఏవం ఖో, భిక్ఖవే, ఆపన్నో భిక్ఖు సాధుకం అత్తనావ అత్తానం పచ్చవేక్ఖతి.

“కథఞ్చ, భిక్ఖవే, చోదకో భిక్ఖు సాధుకం అత్తనావ అత్తానం పచ్చవేక్ఖతి? ఇధ, భిక్ఖవే, చోదకో భిక్ఖు ఇతి పటిసఞ్చిక్ఖతి – ‘అయం ఖో భిక్ఖు అకుసలం ఆపన్నో కిఞ్చిదేవ దేసం కాయేన. అహం ఇమం భిక్ఖుం అద్దసం అకుసలం ఆపజ్జమానం కిఞ్చిదేవ దేసం కాయేన. నో చే అయం భిక్ఖు అకుసలం ఆపజ్జేయ్య కిఞ్చిదేవ దేసం కాయేన, నాహం ఇమం భిక్ఖుం పస్సేయ్యం అకుసలం ఆపజ్జమానం కిఞ్చిదేవ దేసం కాయేన. యస్మా చ ఖో, అయం భిక్ఖు అకుసలం ఆపన్నో కిఞ్చిదేవ దేసం కాయేన, తస్మా అహం ఇమం భిక్ఖుం అద్దసం అకుసలం ఆపజ్జమానం కిఞ్చిదేవ దేసం కాయేన. దిస్వా చ పనాహం ఇమం భిక్ఖుం అకుసలం ఆపజ్జమానం కిఞ్చిదేవ దేసం కాయేన అనత్తమనో అహోసిం. అనత్తమనో సమానో అనత్తమనవచనాహం ఇమం భిక్ఖుం అవచం. అనత్తమనవచనాయం భిక్ఖు మయా వుత్తో సమానో అనత్తమనో అహోసి. అనత్తమనో సమానో పరేసం ఆరోచేసి. ఇతి మమేవ తత్థ అచ్చయో అచ్చగమా సుఙ్కదాయకంవ భణ్డస్మిన్తి. ఏవం ఖో, భిక్ఖవే, చోదకో భిక్ఖు సాధుకం అత్తనావ అత్తానం పచ్చవేక్ఖతి.

“యస్మిం, భిక్ఖవే, అధికరణే ఆపన్నో చ భిక్ఖు చోదకో చ భిక్ఖు న సాధుకం అత్తనావ అత్తానం పచ్చవేక్ఖతి తస్మేతం, భిక్ఖవే, అధికరణే పాటికఙ్ఖం దీఘత్తాయ ఖరత్తాయ వాళత్తాయ సంవత్తిస్సతి, భిక్ఖూ చ న ఫాసుం విహరిస్సన్తీతి. యస్మిఞ్చ ఖో, భిక్ఖవే, అధికరణే ఆపన్నో చ భిక్ఖు చోదకో చ భిక్ఖు సాధుకం అత్తనావ అత్తానం పచ్చవేక్ఖతి తస్మేతం, భిక్ఖవే, అధికరణే పాటికఙ్ఖం న దీఘత్తాయ ఖరత్తాయ వాళత్తాయ సంవత్తిస్సతి, భిక్ఖూ చ ఫాసు విహరిస్సన్తీ”తి.

౧౬. అథ ఖో అఞ్ఞతరో బ్రాహ్మణో యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవతా సద్ధిం సమ్మోది. సమ్మోదనీయం కథం సారణీయం వీతిసారేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో సో బ్రాహ్మణో భగవన్తం ఏతదవోచ – “కో ను ఖో, భో గోతమ, హేతు కో పచ్చయో యేన మిధేకచ్చే సత్తా కాయస్స భేదా పరం మరణా అపాయం దుగ్గతిం వినిపాతం నిరయం ఉపపజ్జన్తీ”తి? “అధమ్మచరియావిసమచరియాహేతు ఖో, బ్రాహ్మణ, ఏవమిధేకచ్చే సత్తా కాయస్స భేదా పరం మరణా అపాయం దుగ్గతిం వినిపాతం నిరయం ఉపపజ్జన్తీ”తి.

“కో ను ఖో, భో గోతమ, హేతు కో పచ్చయో యేన మిధేకచ్చే సత్తా కాయస్స భేదా పరం మరణా సుగతిం సగ్గం లోకం ఉపపజ్జన్తీ”తి? “ధమ్మచరియాసమచరియాహేతు ఖో, బ్రాహ్మణ , ఏవమిధేకచ్చే సత్తా కాయస్స భేదా పరం మరణా సుగతిం సగ్గం లోకం ఉపపజ్జన్తీ”తి.

“అభిక్కన్తం, భో గోతమ! అభిక్కన్తం, భో గోతమ! సేయ్యథాపి, భో గోతమ, నిక్కుజ్జితం [నికుజ్జితం (క.)] వా ఉక్కుజ్జేయ్య, పటిచ్ఛన్నం వా వివరేయ్య, మూళ్హస్స వా మగ్గం ఆచిక్ఖేయ్య, అన్ధకారే వా తేలపజ్జోతం ధారేయ్య – ‘చక్ఖుమన్తో రూపాని దక్ఖన్తీ’తి, ఏవమేవం భోతా గోతమేన అనేకపరియాయేన ధమ్మో పకాసితో. ఏసాహం భవన్తం గోతమం సరణం గచ్ఛామి ధమ్మఞ్చ భిక్ఖుసఙ్ఘఞ్చ . ఉపాసకం మం భవం గోతమో ధారేతు అజ్జతగ్గే పాణుపేతం సరణం గత”న్తి.

౧౭. అథ ఖో జాణుస్సోణి [జాణుసోణి (క.)] బ్రాహ్మణో యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవతా సద్ధిం సమ్మోది. సమ్మోదనీయం కథం సారణీయం వీతిసారేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో జాణుస్సోణి బ్రాహ్మణో భగవన్తం ఏతదవోచ – “కో ను ఖో, భో గోతమ, హేతు కో పచ్చయో యేన మిధేకచ్చే సత్తా కాయస్స భేదా పరం మరణా అపాయం దుగ్గతిం వినిపాతం నిరయం ఉపపజ్జన్తీ”తి? “కతత్తా చ, బ్రాహ్మణ, అకతత్తా చ. ఏవమిధేకచ్చే సత్తా కాయస్స భేదా పరం మరణా అపాయం దుగ్గతిం వినిపాతం నిరయం ఉపపజ్జన్తీ”తి. “కో పన, భో గోతమ, హేతు కో పచ్చయో యేన మిధేకచ్చే సత్తా కాయస్స భేదా పరం మరణా సుగతిం సగ్గం లోకం ఉపపజ్జన్తీ”తి? “కతత్తా చ, బ్రాహ్మణ, అకతత్తా చ. ఏవమిధేకచ్చే సత్తా కాయస్స భేదా పరం మరణా సుగతిం సగ్గం లోకం ఉపపజ్జన్తీ”తి. “న ఖో అహం ఇమస్స భోతో గోతమస్స సంఖిత్తేన భాసితస్స విత్థారేన అత్థం అవిభత్తస్స విత్థారేన అత్థం ఆజానామి. సాధు మే భవం గోతమో తథా ధమ్మం దేసేతు యథా అహం ఇమస్స భోతో గోతమస్స సంఖిత్తేన భాసితస్స విత్థారేన అత్థం అవిభత్తస్స విత్థారేన అత్థం ఆజానేయ్య”న్తి. “తేన హి, బ్రాహ్మణ, సుణాహి, సాధుకం మనసి కరోహి; భాసిస్సామీ”తి. “ఏవం భో”తి ఖో జాణుస్సోణి బ్రాహ్మణో భగవతో పచ్చస్సోసి. భగవా ఏతదవోచ –

“ఇధ, బ్రాహ్మణ, ఏకచ్చస్స కాయదుచ్చరితం కతం హోతి, అకతం హోతి కాయసుచరితం; వచీదుచ్చరితం కతం హోతి, అకతం హోతి వచీసుచరితం; మనోదుచ్చరితం కతం హోతి, అకతం హోతి మనోసుచరితం. ఏవం ఖో, బ్రాహ్మణ, కతత్తా చ అకతత్తా చ ఏవమిధేకచ్చే సత్తా కాయస్స భేదా పరం మరణా అపాయం దుగ్గతిం వినిపాతం నిరయం ఉపపజ్జన్తి. ఇధ పన,

బ్రాహ్మణ, ఏకచ్చస్స కాయసుచరితం కతం హోతి, అకతం హోతి కాయదుచ్చరితం; వచీసుచరితం కతం హోతి, అకతం హోతి వచీదుచ్చరితం; మనోసుచరితం కతం హోతి, అకతం హోతి మనోదుచ్చరితం. ఏవం ఖో, బ్రాహ్మణ, కతత్తా చ అకతత్తా చ ఏవమిధేకచ్చే సత్తా కాయస్స భేదా పరం మరణా సుగతిం సగ్గం లోకం ఉపపజ్జన్తీ"తి.

"అభిక్కన్తం , భో గోతమ...పే.... ఉపాసకం మం భవం గోతమో ధారేతు అజ్జతగ్గే పాణుపేతం సరణం గత"న్తి.

౧౮. అథ ఖో ఆయస్మా ఆనన్దో యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నం ఖో ఆయస్మన్తం ఆనన్దం భగవా ఏతదవోచ – "ఏకంసేనాహం, ఆనన్ద, అకరణీయం వదామి కాయదుచ్చరితం వచీదుచ్చరితం మనోదుచ్చరిత"న్తి. "యమిదం, భన్తే, భగవతా ఏకంసేన అకరణీయం అక్ఖాతం కాయదుచ్చరితం వచీదుచ్చరితం మనోదుచ్చరితం తస్మిం అకరణీయే కయిరమానే కో ఆదీనవో పాటికఙ్ఖో"తి? "యమిదం, ఆనన్ద, మయా ఏకంసేన అకరణీయం అక్ఖాతం కాయదుచ్చరితం వచీదుచ్చరితం మనోదుచ్చరితం తస్మిం అకరణీయే కయిరమానే అయం ఆదీనవో పాటికఙ్ఖో – అత్తాపి అత్తానం ఉపవదతి, అనువిచ్చ విఞ్ఞూ గరహన్తి, పాపకో కిత్తిసద్దో అబ్భుగ్గచ్ఛతి, సమ్మూళ్హో కాలం కరోతి, కాయస్స భేదా పరం మరణా అపాయం దుగ్గతిం వినిపాతం నిరయం ఉపపజ్జతి. యమిదం, ఆనన్ద, మయా ఏకంసేన అకరణీయం అక్ఖాతం కాయదుచ్చరితం వచీదుచ్చరితం మనోదుచ్చరితం తస్మిం అకరణీయే కయిరమానే అయం ఆదీనవో పాటికఙ్ఖో"తి.

"ఏకంసేనాహం, ఆనన్ద, కరణీయం వదామి కాయసుచరితం వచీసుచరితం మనోసుచరిత"న్తి. "యమిదం, భన్తే, భగవతా ఏకంసేన కరణీయం అక్ఖాతం కాయసుచరితం వచీసుచరితం మనోసుచరితం తస్మిం కరణీయే కయిరమానే కో ఆనిసంసో పాటికఙ్ఖో"తి? "యమిదం, ఆనన్ద, మయా ఏకంసేన కరణీయం అక్ఖాతం కాయసుచరితం వచీసుచరితం మనోసుచరితం తస్మిం కరణీయే కయిరమానే అయం ఆనిసంసో పాటికఙ్ఖో – అత్తాపి అత్తానం న ఉపవదతి, అనువిచ్చ విఞ్ఞూ పసంసన్తి, కల్యాణో కిత్తిసద్దో అబ్భుగ్గచ్ఛతి, అసమ్మూళ్హో కాలం కరోతి, కాయస్స భేదా పరం మరణా సుగతిం సగ్గం లోకం ఉపపజ్జతి. యమిదం, ఆనన్ద, మయా ఏకంసేన కరణీయం అక్ఖాతం కాయసుచరితం వచీసుచరితం మనోసుచరితం తస్మిం కరణీయే కయిరమానే అయం ఆనిసంసో పాటికఙ్ఖో"తి.

౧౯. "అకుసలం, భిక్ఖవే, పజహథ. సక్కా, భిక్ఖవే, అకుసలం పజహితుం. నో చేదం [నో చేతం (స్యా॰ కం॰ పీ॰ క॰) సం॰ ని॰ ౩.౨౮ పస్సితబ్బం], భిక్ఖవే, సక్కా అభవిస్స అకుసలం పజహితుం, నాహం ఏవం వదేయ్యం – 'అకుసలం, భిక్ఖవే, పజహథా'తి. యస్మా చ ఖో, భిక్ఖవే, సక్కా అకుసలం పజహితుం తస్మాహం ఏవం వదామి – 'అకుసలం, భిక్ఖవే, పజహథా'తి. అకుసలఞ్చ హిదం, భిక్ఖవే [అకుసలం భిక్ఖవే (క॰)], పహీనం అహితాయ దుక్ఖాయ సంవత్తేయ్య నాహం ఏవం వదేయ్యం – 'అకుసలం, భిక్ఖవే, పజహథా'తి. యస్మా చ ఖో, భిక్ఖవే, అకుసలం పహీనం హితాయ సుఖాయ సంవత్తతి తస్మాహం ఏవం వదామి – 'అకుసలం , భిక్ఖవే, పజహథా'"తి.

"కుసలం , భిక్ఖవే, భావేథ. సక్కా, భిక్ఖవే, కుసలం భావేతుం. నో చేదం, భిక్ఖవే, సక్కా అభవిస్స కుసలం భావేతుం, నాహం ఏవం వదేయ్యం – 'కుసలం, భిక్ఖవే, భావేథా'తి. యస్మా చ ఖో, భిక్ఖవే, సక్కా కుసలం భావేతుం తస్మాహం ఏవం వదామి – 'కుసలం, భిక్ఖవే, భావేథా'తి. కుసలఞ్చ హిదం, భిక్ఖవే, భావితం అహితాయ దుక్ఖాయ సంవత్తేయ్య, నాహం ఏవం

వదేయ్యం – ‘కుసలం, భిక్ఖవే, భావేథా’తి. యస్మా చ ఖో, భిక్ఖవే, కుసలం భావితం హితాయ సుఖాయ సంవత్తతి తస్మాహం ఏవం వదామి – ‘కుసలం, భిక్ఖవే, భావేథా’’’తి.

౨౦. “ద్వేమే, భిక్ఖవే, ధమ్మా సద్ధమ్మస్స సమ్మోసాయ అన్తరధానాయ సంవత్తన్తి. కతమే ద్వే? దున్నిక్ఖిత్తఞ్చ పదబ్యఞ్జనం అత్థో చ దున్నీతో. దున్నిక్ఖిత్తస్స , భిక్ఖవే, పదబ్యఞ్జనస్స అత్థోపి దున్నయో హోతి. ఇమే ఖో, భిక్ఖవే, ద్వే ధమ్మా సద్ధమ్మస్స సమ్మోసాయ అన్తరధానాయ సంవత్తన్తీ”తి.

౨౧. “ద్వేమే, భిక్ఖవే, ధమ్మా సద్ధమ్మస్స ఠితియా అసమ్మోసాయ అనన్తరధానాయ సంవత్తన్తి. కతమే ద్వే? సునిక్ఖిత్తఞ్చ పదబ్యఞ్జనం అత్థో చ సునీతో. సునిక్ఖిత్తస్స, భిక్ఖవే, పదబ్యఞ్జనస్స అత్థోపి సునయో హోతి. ఇమే ఖో, భిక్ఖవే, ద్వే ధమ్మా సద్ధమ్మస్స ఠితియా అసమ్మోసాయ అనన్తరధానాయ సంవత్తన్తీ”తి.

అధికరణవగ్గో దుతియో.

౩. బాలవగ్గో

౨౨. '''ద్వేమే , భిక్ఖవే, బాలా. కతమే ద్వే? యో చ అచ్చయం అచ్చయతో న పస్సతి, యో చ అచ్చయం దేసేన్తస్స యథాధమ్మం నప్పటిగ్గణ్హాతి . ఇమే ఖో, భిక్ఖవే, ద్వే బాలా'తి. 'ద్వేమే , భిక్ఖవే, పణ్డితా. కతమే ద్వే? యో చ అచ్చయం అచ్చయతో పస్సతి, యో చ అచ్చయం దేసేన్తస్స యథాధమ్మం పటిగ్గణ్హాతి. ఇమే ఖో, భిక్ఖవే, ద్వే పణ్డితా'''తి.

౨౩. "ద్వేమే, భిక్ఖవే, తథాగతం అబ్భాచిక్ఖన్తి. కతమే ద్వే? దుట్ఠో వా దోసన్తరో, సద్ధో వా దుగ్గహితేన [దుగ్గహీతేన (సీ.)]. ఇమే ఖో, భిక్ఖవే, ద్వే తథాగతం అబ్భాచిక్ఖన్తీ"తి.

౨౪. '''ద్వేమే, భిక్ఖవే, తథాగతం అబ్భాచిక్ఖన్తి. కతమే ద్వే? యో చ అభాసితం అలపితం తథాగతేన భాసితం లపితం తథాగతేనాతి దీపేతి, యో చ భాసితం లపితం తథాగతేన అభాసితం అలపితం తథాగతేనాతి దీపేతి. ఇమే ఖో, భిక్ఖవే, ద్వే తథాగతం అబ్భాచిక్ఖన్తీ'తి. 'ద్వేమే, భిక్ఖవే, తథాగతం నాబ్భాచిక్ఖన్తి. కతమే ద్వే? యో చ అభాసితం అలపితం తథాగతేన అభాసితం అలపితం తథాగతేనాతి దీపేతి, యో చ భాసితం లపితం తథాగతేన భాసితం లపితం తథాగతేనాతి దీపేతి. ఇమే ఖో, భిక్ఖవే, ద్వే తథాగతం నాబ్భాచిక్ఖన్తీ'''తి.

౨౫. "ద్వేమే, భిక్ఖవే, తథాగతం అబ్భాచిక్ఖన్తి. కతమే ద్వే? యో చ నేయ్యత్థం సుత్తన్తం నీతత్థో సుత్తన్తోతి దీపేతి, యో చ నీతత్థం సుత్తన్తం నేయ్యత్థో సుత్తన్తోతి దీపేతి. ఇమే ఖో, భిక్ఖవే, ద్వే తథాగతం అబ్భాచిక్ఖన్తీ"తి.

౨౬. "ద్వేమే, భిక్ఖవే, తథాగతం నాబ్భాచిక్ఖన్తి. కతమే ద్వే? యో చ నేయ్యత్థం సుత్తన్తం నేయ్యత్థో సుత్తన్తోతి దీపేతి , యో చ నీతత్థం సుత్తన్తం నీతత్థో సుత్తన్తోతి దీపేతి. ఇమే ఖో, భిక్ఖవే, ద్వే తథాగతం నాబ్భాచిక్ఖన్తీ"తి.

౨౭. "పటిచ్ఛన్నకమ్మన్తస్స , భిక్ఖవే, ద్విన్నం గతీనం అఞ్ఞతరా గతి పాటికఙ్ఖా – నిరయో వా తిరచ్ఛానయోని వాతి. అప్పటిచ్ఛన్నకమ్మన్తస్స, భిక్ఖవే, ద్విన్నం గతీనం అఞ్ఞతరా గతి పాటికఙ్ఖా – దేవా వా మనుస్సా వా"తి.

౨౮. "మిచ్ఛాదిట్ఠికస్స , భిక్ఖవే, ద్విన్నం గతీనం అఞ్ఞతరా గతి పాటికఙ్ఖా – నిరయో వా తిరచ్ఛానయోని వా"తి.

౨౯. "సమ్మాదిట్ఠికస్స, భిక్ఖవే, ద్విన్నం గతీనం అఞ్ఞతరా గతి పాటికఙ్ఖా – దేవా వా మనుస్సా వా"తి.

౩౦. "దుస్సీలస్స, భిక్ఖవే, ద్వే పటిగ్గాహా – నిరయో వా తిరచ్ఛానయోని వా. సీలవతో, భిక్ఖవే, ద్వే పటిగ్గాహా – దేవా వా మనుస్సా వా"తి [దేవో వా మనుస్సో వాతి (క.)].

౩౧. "ద్వాహం, భిక్ఖవే, అత్థవసే సమ్పస్సమానో అరఞ్ఞవనపత్థాని [అరఞ్ఞే పవనపత్థాని (సీ. పీ.)] పన్తాని సేనాసనాని పటిసేవామి. కతమే ద్వే? అత్తనో చ దిట్ఠధమ్మసుఖవిహారం సమ్పస్సమానో, పచ్ఛిమఞ్చ జనతం అనుకమ్పమానో. ఇమే ఖో అహం, భిక్ఖవే, ద్వే అత్థవసే సమ్పస్సమానో అరఞ్ఞవనపత్థాని పన్తాని సేనాసనాని పటిసేవామీ"తి.

౩౨. “ద్వే మే, భిక్ఖవే, ధమ్మా విజ్జాభాగియా. కతమే ద్వే? సమథో చ విపస్సనా చ. సమథో, భిక్ఖవే, భావితో కమత్థ [కిమత్థ (స్యా॰ కం॰), కతమత్థ (క॰)] మనుభోతి? చిత్తం భావీయతి. చిత్తం భావితం కమత్థమనుభోతి? యో రాగో సో పహీయతి. విపస్సనా, భిక్ఖవే, భావితా కమత్థమనుభోతి? పఞ్ఞా భావీయతి. పఞ్ఞా భావితా కమత్థమనుభోతి? యా అవిజ్జా సా పహీయతి. రాగుపక్కిలిట్ఠం వా, భిక్ఖవే, చిత్తం న విముచ్చతి, అవిజ్జుపక్కిలిట్ఠా వా పఞ్ఞా భావీయతి. ఇతి ఖో, భిక్ఖవే, రాగవిరాగా చేతోవిముత్తి, అవిజ్జావిరాగా పఞ్ఞావిముత్తీ”తి.

బాలవగ్గో తతియో.

౪. సమచిత్తవగ్గో

౩౩. "అసప్పురిసభూమిఞ్చ వో, భిక్ఖవే, దేసేస్సామి సప్పురిసభూమిఞ్చ. తం సుణాథ, సాధుకం మనసి కరోథ. భాసిస్సామీ"తి. "ఏవం, భన్తే"తి ఖో తే భిక్ఖూ భగవతో పచ్చస్సోసుం. భగవా ఏతదవోచ –

"కతమా చ, భిక్ఖవే, అసప్పురిసభూమి? అసప్పురిసో, భిక్ఖవే, అకతఞ్ఞూ హోతి అకతవేదీ. అసబ్భి హేతం, భిక్ఖవే, ఉపఞ్ఞాతం యదిదం అకతఞ్ఞుతా అకతవేదితా. కేవలా ఏసా, భిక్ఖవే, అసప్పురిసభూమి యదిదం అకతఞ్ఞుతా అకతవేదితా. సప్పురిసో చ ఖో, భిక్ఖవే, కతఞ్ఞూ హోతి కతవేదీ. సబ్భి హేతం, భిక్ఖవే, ఉపఞ్ఞాతం యదిదం కతఞ్ఞుతా కతవేదితా. కేవలా ఏసా, భిక్ఖవే, సప్పురిసభూమి యదిదం కతఞ్ఞుతా కతవేదితా"తి.

౩౪. "ద్విన్నాహం, భిక్ఖవే, న సుప్పతికారం వదామి. కతమేసం ద్విన్నం? మాతు చ పితు చ. ఏకేన, భిక్ఖవే, అంసేన మాతరం పరిహరేయ్య , ఏకేన అంసేన పితరం పరిహరేయ్య వస్ససతాయుకో వస్ససతజీవీ సో చ నేసం ఉచ్ఛాదనపరిమద్దనన్హాపనసమ్బాహనేన. తే చ తత్థేవ ముత్తకరీసం చజేయ్యుం. న త్వేవ, భిక్ఖవే, మాతాపితూనం కతం వా హోతి పటికతం వా. ఇమిస్సా చ, భిక్ఖవే, మహాపథవియా పహూతరత్తరతనాయ [పహూతసత్తరతనాయ (సీ॰ స్యా॰ కం॰ పీ॰) తికనిపాతే మహావగ్గే దసమసుత్తటీకాయం దస్సితపాళియా సమేతి] మాతాపితరో ఇస్సరాధిపచ్చే రజ్జే పతిట్ఠాపేయ్య, న త్వేవ, భిక్ఖవే, మాతాపితూనం కతం వా హోతి పటికతం వా. తం కిస్స హేతు? బహుకారా [బహూపకారా (క॰)], భిక్ఖవే, మాతాపితరో పుత్తానం ఆపాదకా పోసకా ఇమస్స లోకస్స దస్సేతారో. యో చ ఖో, భిక్ఖవే, మాతాపితరో అస్సద్ధే సద్ధాసమ్పదాయ సమాదపేతి నివేసేతి పతిట్ఠాపేతి, దుస్సీలే సీలసమ్పదాయ సమాదపేతి నివేసేతి పతిట్ఠాపేతి, మచ్ఛరీ చాగసమ్పదాయ సమాదపేతి నివేసేతి పతిట్ఠాపేతి, దుప్పఞ్ఞే పఞ్ఞాసమ్పదాయ సమాదపేతి నివేసేతి పతిట్ఠాపేతి, ఏత్తావతా ఖో, భిక్ఖవే, మాతాపితూనం కతఞ్చ హోతి పటికతఞ్చా"తి [పటికతఞ్చ అతికతఞ్చాతి (సీ॰ పీ॰)].

౩౫. అథ ఖో అఞ్ఞతరో బ్రాహ్మణో యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవతా సద్ధిం సమ్మోది. సమ్మోదనీయం కథం...పే.... ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో సో బ్రాహ్మణో భగవన్తం ఏతదవోచ – "కింవాదీ భవం గోతమో కిమక్ఖాయీ"తి? "కిరియవాదీ చాహం, బ్రాహ్మణ, అకిరియవాదీ చా"తి. "యథాకథం పన భవం గోతమో కిరియవాదీ చ అకిరియవాదీ చా"తి?

"అకిరియం ఖో అహం, బ్రాహ్మణ, వదామి కాయదుచ్చరితస్స వచీదుచ్చరితస్స మనోదుచ్చరితస్స, అనేకవిహితానం పాపకానం అకుసలానం ధమ్మానం అకిరియం వదామి. కిరియఞ్చ ఖో అహం, బ్రాహ్మణ, వదామి కాయసుచరితస్స వచీసుచరితస్స మనోసుచరితస్స, అనేకవిహితానం కుసలానం ధమ్మానం కిరియం వదామి. ఏవం ఖో అహం, బ్రాహ్మణ, కిరియవాదీ చ అకిరియవాదీ చా"తి.

"అభిక్కన్తం, భో గోతమ...పే.... ఉపాసకం మం భవం గోతమో ధారేతు అజ్జతగ్గే పాణుపేతం సరణం గత"న్తి.

౩౬. అథ ఖో అనాథపిణ్డికో గహపతి యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి ; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో అనాథపిణ్డికో గహపతి భగవన్తం ఏతదవోచ – “కతి ను ఖో, భన్తే, లోకే దక్ఖిణేయ్యా, కత్థ చ దానం దాతబ్బ”న్తి? “ద్వే ఖో, గహపతి, లోకే దక్ఖిణేయ్యా – సేఖో చ అసేఖో చ. ఇమే ఖో, గహపతి, ద్వే లోకే దక్ఖిణేయ్యా, ఏత్థ చ దానం దాతబ్బ”న్తి.

ఇదమవోచ భగవా. ఇదం వత్వాన [వత్వా (సీ. పీ.) ఏవమీదిసేసు ఠానేసు] సుగతో అథాపరం ఏతదవోచ సత్థా –

“సేఖో అసేఖో చ ఇమస్మిం లోకే,

ఆహునేయ్యా యజమానానం హోన్తి;

తే ఉజ్జుభూతా [ఉజుభూతా (స్యా. కం. క.)] కాయేన, వాచాయ ఉద చేతసా;

ఖేత్తం తం యజమానానం, ఏత్థ దిన్నం మహప్ఫల”న్తి.

౩౭. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా సావత్థియం విహరతి జేతవనే అనాథపిణ్డికస్స ఆరామే. తేన ఖో పన సమయేన ఆయస్మా సారిపుత్తో సావత్థియం విహరతి పుబ్బారామే మిగారమాతుపాసాదే. తత్ర ఖో ఆయస్మా సారిపుత్తో భిక్ఖూ ఆమన్తేసి – “ఆవుసో భిక్ఖవే”తి. “ఆవుసో”తి ఖో తే భిక్ఖూ ఆయస్మతో సారిపుత్తస్స పచ్చస్సోసుం. ఆయస్మా సారిపుత్తో ఏతదవోచ – “అజ్ఝత్తసంయోజనఞ్చ, ఆవుసో, పుగ్గలం దేసేస్సామి బహిద్ధాసంయోజనఞ్చ. తం సుణాథ, సాధుకం మనసి కరోథ; భాసిస్సామీ”తి. “ఏవమావుసో”తి ఖో తే భిక్ఖూ ఆయస్మతో సారిపుత్తస్స పచ్చస్సోసుం. ఆయస్మా సారిపుత్తో ఏతదవోచ –

“కతమో చావుసో, అజ్ఝత్తసంయోజనో పుగ్గలో? ఇధావుసో, భిక్ఖు సీలవా హోతి, పాతిమోక్ఖసంవరసంవుతో విహరతి ఆచారగోచరసమ్పన్నో , అణుమత్తేసు వజ్జేసు భయదస్సావీ, సమాదాయ సిక్ఖతి సిక్ఖాపదేసు. సో కాయస్స భేదా పరం మరణా అఞ్ఞతరం దేవనికాయం ఉపపజ్జతి. సో తతో చుతో ఆగామీ హోతి, ఆగన్తా ఇత్థత్తం. అయం వుచ్చతి, ఆవుసో, అజ్ఝత్తసంయోజనో పుగ్గలో ఆగామీ హోతి, ఆగన్తా ఇత్థత్తం.

“కతమో చావుసో, బహిద్ధాసంయోజనో పుగ్గలో? ఇధావుసో, భిక్ఖు సీలవా హోతి, పాతిమోక్ఖసంవరసంవుతో విహరతి ఆచారగోచరసమ్పన్నో, అణుమత్తేసు వజ్జేసు భయదస్సావీ, సమాదాయ సిక్ఖతి సిక్ఖాపదేసు. సో అఞ్ఞతరం సన్తం చేతోవిముత్తిం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. సో కాయస్స భేదా పరం మరణా అఞ్ఞతరం దేవనికాయం ఉపపజ్జతి. సో తతో చుతో అనాగామీ హోతి, అనాగన్తా ఇత్థత్తం. అయం వుచ్చతావుసో, బహిద్ధాసంయోజనో పుగ్గలో అనాగామీ హోతి, అనాగన్తా ఇత్థత్తం.

“పున చపరం, ఆవుసో, భిక్ఖు సీలవా హోతి…పే.… సమాదాయ సిక్ఖతి సిక్ఖాపదేసు. సో కామానంయేవ నిబ్బిదాయ విరాగాయ నిరోధాయ పటిపన్నో హోతి. సో భవానంయేవ నిబ్బిదాయ విరాగాయ నిరోధాయ పటిపన్నో హోతి. సో తణ్హాక్ఖయాయ పటిపన్నో హోతి. సో లోభక్ఖయాయ పటిపన్నో హోతి. సో కాయస్స భేదా పరం మరణా అఞ్ఞతరం దేవనికాయం ఉపపజ్జతి. సో తతో చుతో అనాగామీ హోతి, అనాగన్తా ఇత్థత్తం. అయం వుచ్చతావుసో, బహిద్ధాసంయోజనో పుగ్గలో అనాగామీ హోతి, అనాగన్తా ఇత్థత్త”న్తి.

అథ ఖో సమ్బహులా సమచిత్తా దేవతా యేన భగవా తేనుపసఙ్కమింసు; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం అట్ఠంసు. ఏకమన్తం ఠితా ఖో తా దేవతా భగవన్తం ఏతదవోచుం – "ఏసో, భన్తే, ఆయస్మా సారిపుత్తో పుబ్బారామే మిగారమాతుపాసాదే భిక్ఖూనం అజ్ఝత్తసంయోజనఞ్చ పుగ్గలం దేసేతి బహిద్ధాసంయోజనఞ్చ. హట్ఠా, భన్తే, పరిసా. సాధు, భన్తే, భగవా యేనాయస్మా సారిపుత్తో తేనుపసఙ్కమతు అనుకమ్పం ఉపాదాయా"తి. అధివాసేసి భగవా తుణ్హీభావేన. అథ ఖో భగవా – సేయ్యథాపి నామ బలవా పురిసో సమిఞ్జితం [సమ్మిఞ్జితం (సీ॰ స్యా॰ కం॰ పీ॰)] వా బాహం పసారేయ్య, పసారితం వా బాహం సమిఞ్జేయ్య , ఏవమేవం – జేతవనే అన్తరహితో పుబ్బారామే మిగారమాతుపాసాదే ఆయస్మతో సారిపుత్తస్స సమ్ముఖే పాతురహోసి. నిసీది భగవా పఞ్ఞత్తే ఆసనే. ఆయస్మాపి ఖో సారిపుత్తో భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నం ఖో ఆయస్మన్తం సారిపుత్తం భగవా ఏతదవోచ –

"ఇధ, సారిపుత్త, సమ్బహులా సమచిత్తా దేవతా యేనాహం తేనుపసఙ్కమింసు; ఉపసఙ్కమిత్వా మం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం అట్ఠంసు. ఏకమన్తం ఠితా ఖో, సారిపుత్త, తా దేవతా మం ఏతదవోచుం – 'ఏసో, భన్తే, ఆయస్మా సారిపుత్తో పుబ్బారామే మిగారమాతుపాసాదే భిక్ఖూనం అజ్ఝత్తసంయోజనఞ్చ పుగ్గలం దేసేతి బహిద్ధాసంయోజనఞ్చ. హట్ఠా, భన్తే, పరిసా. సాధు, భన్తే, భగవా యేన ఆయస్మా సారిపుత్తో తేనుపసఙ్కమతు అనుకమ్పం ఉపాదాయా'తి. తా ఖో పన, సారిపుత్త, దేవతా దసపి హుత్వా వీసమ్పి హుత్వా తింసమ్పి హుత్వా చత్తాలీసమ్పి హుత్వా పఞ్ఞాసమ్పి హుత్వా సట్ఠిపి హుత్వా ఆరగ్గకోటినితుదనమత్తేపి తిట్ఠన్తి, న చ అఞ్ఞమఞ్ఞం బ్యాబాధేన్తి [బ్యాబాధేన్తీతి (సబ్బత్థ)]. సియా ఖో పన [పన తే (సీ॰ స్యా॰ కం॰ పీ॰)], సారిపుత్త, ఏవమస్స – 'తత్థ నూన తాసం దేవతానం తథా చిత్తం భావితం యేన తా దేవతా దసపి హుత్వా వీసమ్పి హుత్వా తింసమ్పి హుత్వా చత్తాలీసమ్పి హుత్వా పఞ్ఞాసమ్పి హుత్వా సట్ఠిపి హుత్వా ఆరగ్గకోటినితుదనమత్తేపి తిట్ఠన్తి న చ అఞ్ఞమఞ్ఞం బ్యాబాధేన్తీ'తి. న ఖో పనేతం, సారిపుత్త, ఏవం దట్ఠబ్బం. ఇధేవ ఖో, సారిపుత్త, తాసం దేవతానం తథా చిత్తం భావితం, యేన తా దేవతా దసపి హుత్వా…పే… న చ అఞ్ఞమఞ్ఞం బ్యాబాధేన్తి. తస్మాతిహ, సారిపుత్త, ఏవం సిక్ఖితబ్బం – 'సన్తిన్ద్రియా భవిస్సామ సన్తమానసా'తి. ఏవఞ్హి వో, సారిపుత్త, సిక్ఖితబ్బం. 'సన్తిన్ద్రియానఞ్హి వో, సారిపుత్త, సన్తమానసానం సన్తంయేవ కాయకమ్మం భవిస్సతి సన్తం వచీకమ్మం సన్తం మనోకమ్మం. సన్తంయేవ ఉపహారం ఉపహరిస్సామ సబ్రహ్మచారీసూ'తి. 'ఏవఞ్హి వో, సారిపుత్త, సిక్ఖితబ్బం. అనస్సుం ఖో, సారిపుత్త, అఞ్ఞతిత్థియా పరిబ్బాజకా యే ఇమం ధమ్మపరియాయం నాస్సోసు'"న్తి.

౩౮. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం ఆయస్మా మహాకచ్చానో వరణాయం విహరతి భద్దసారితీరే [కద్దమదహతీరే (సీ॰ స్యా॰ కం॰ పీ॰)]. అథ ఖో ఆరామదణ్డో బ్రాహ్మణో యేనాయస్మా మహాకచ్చానో తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా ఆయస్మతా మహాకచ్చానేన సద్ధిం సమ్మోది. సమ్మోదనీయం కథం సారణీయం వీతిసారేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో ఆరామదణ్డో బ్రాహ్మణో ఆయస్మన్తం మహాకచ్చానం ఏతదవోచ – "కో ను ఖో, భో కచ్చాన, హేతు కో పచ్చయో యేన ఖత్తియాపి ఖత్తియేహి వివదన్తి, బ్రాహ్మణాపి బ్రాహ్మణేహి వివదన్తి, గహపతికాపి గహపతికేహి వివదన్తీ"తి?
"కామరాగాభినివేసవినిబన్ధ [కామరాగవినివేసవినిబద్ధ (సీ॰ స్యా॰ కం॰ పీ॰)] పలిగేధపరియుట్ఠానజ్ఝోసానహేతు ఖో, బ్రాహ్మణ, ఖత్తియాపి ఖత్తియేహి వివదన్తి, బ్రాహ్మణాపి బ్రాహ్మణేహి వివదన్తి, గహపతికాపి గహపతికేహి వివదన్తీ"తి.

"కో పన, భో కచ్చాన, హేతు కో పచ్చయో యేన సమణాపి సమణేహి వివదన్తీ"తి?
"దిట్ఠిరాగాభినివేసవినిబన్ధపలిగేధపరియుట్ఠానజ్ఝోసానహేతు ఖో, బ్రాహ్మణ, సమణాపి సమణేహి వివదన్తీ"తి.

“అత్థి పన, భో కచ్చాన, కోచి లోకస్మిం యో ఇమఞ్చేవ కామరాగాభినివేసవినిబన్ధపలిగేధపరియుట్ఠానజ్ఝోసానం సమతిక్కన్తో, ఇమఞ్చ దిట్ఠిరాగాభినివేసవినిబన్ధపలిగేధపరియుట్ఠానజ్ఝోసానం సమతిక్కన్తో”తి? “అత్థి, బ్రాహ్మణ, లోకస్మిం యో ఇమఞ్చేవ కామరాగాభినివేసవినిబన్ధపలిగేధపరియుట్ఠానజ్ఝోసానం సమతిక్కన్తో, ఇమఞ్చ దిట్ఠిరాగాభినివేసవినిబన్ధపలిగేధపరియుట్ఠానజ్ఝోసానం సమతిక్కన్తో”తి.

“కో పన సో, భో కచ్చాన, లోకస్మిం యో ఇమఞ్చేవ కామరాగాభినివేసవినిబన్ధపలిగేధపరియుట్ఠానజ్ఝోసానం సమతిక్కన్తో, ఇమఞ్చ దిట్ఠిరాగాభినివేసవినిబన్ధపలిగేధపరియుట్ఠానజ్ఝోసానం సమతిక్కన్తో”తి? “అత్థి, బ్రాహ్మణ, పురత్థిమేసు జనపదేసు సావత్థి నామ నగరం. తత్థ సో భగవా ఏతరహి విహరతి అరహం సమ్మాసమ్బుద్ధో. సో హి, బ్రాహ్మణ, భగవా ఇమఞ్చేవ కామరాగాభినివేసవినిబన్ధపలిగేధపరియుట్ఠానజ్ఝోసానం సమతిక్కన్తో , ఇమఞ్చ దిట్ఠిరాగాభినివేసవినిబన్ధపలిగేధపరియుట్ఠానజ్ఝోసానం సమతిక్కన్తో”తి.

ఏవం వుత్తే ఆరామదణ్డో బ్రాహ్మణో ఉట్ఠాయాసనా ఏకంసం ఉత్తరాసఙ్గం కరిత్వా దక్ఖిణం జాణుమణ్డలం పథవియం నిహన్త్వా యేన భగవా తేనఞ్జలిం పణామేత్వా తిక్ఖత్తుం ఉదానం ఉదానేసి –

“నమో తస్స భగవతో అరహతో సమ్మాసమ్బుద్ధస్స, నమో తస్స భగవతో అరహతో సమ్మాసమ్బుద్ధస్స, నమో తస్స భగవతో అరహతో సమ్మాసమ్బుద్ధస్స. యో హి సో భగవా ఇమఞ్చేవ కామరాగాభినివేసవినిబన్ధపలిగేధపరియుట్ఠానజ్ఝోసానం సమతిక్కన్తో, ఇమఞ్చ దిట్ఠిరాగాభినివేసవినిబన్ధపలిగేధపరియుట్ఠానజ్ఝోసానం సమతిక్కన్తో”తి.

“అభిక్కన్తం, భో కచ్చాన, అభిక్కన్తం, భో కచ్చాన! సేయ్యథాపి, భో కచ్చాన, నిక్కుజ్జితం వా ఉక్కుజ్జేయ్య, పటిచ్ఛన్నం వా వివరేయ్య, మూళ్హస్స వా మగ్గం ఆచిక్ఖేయ్య, అన్ధకారే వా తేలపజ్జోతం ధారేయ్య – ‘చక్ఖుమన్తో రూపాని దక్ఖన్తీ’తి, ఏవమేవం భోతా కచ్చానేన అనేకపరియాయేన ధమ్మో పకాసితో. ఏసాహం, భో కచ్చాన, తం భవన్తం గోతమం సరణం గచ్ఛామి ధమ్మఞ్చ భిక్ఖుసఙ్ఘఞ్చ. ఉపాసకం మం భవం కచ్చానో ధారేతు అజ్జతగ్గే పాణుపేతం సరణం గత”న్తి.

౩౮. ఏకం సమయం ఆయస్మా మహాకచ్చానో మధురాయం విహరతి గున్దావనే. అథ ఖో కన్దరాయనో [కణ్డరాయనో (సీ॰ స్యా॰ కం॰ పీ॰)] బ్రాహ్మణో యేనాయస్మా మహాకచ్చానో తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా ఆయస్మతా మహాకచ్చానేన సద్ధిం…పే॰… ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో కన్దరాయనో బ్రాహ్మణో ఆయస్మన్తం మహాకచ్చానం ఏతదవోచ – “సుతం మేతం, భో కచ్చాన, ‘న సమణో కచ్చానో బ్రాహ్మణే జిణ్ణే వుద్ధే మహల్లకే అద్ధగతే వయోఅనుప్పత్తే అభివాదేతి వా పచ్చుట్ఠేతి వా ఆసనేన వా నిమన్తేతీ’తి. తయిదం, భో కచ్చాన, తథేవ? న హి భవం కచ్చానో బ్రాహ్మణే జిణ్ణే వుద్ధే మహల్లకే అద్ధగతే వయోఅనుప్పత్తే అభివాదేతి వా పచ్చుట్ఠేతి వా ఆసనేన వా నిమన్తేతి. తయిదం, భో కచ్చాన, న సమ్పన్నమేవా”తి.

“అత్థి, బ్రాహ్మణ, తేన భగవతా జానతా పస్సతా అరహతా సమ్మాసమ్బుద్ధేన వుద్ధభూమి చ అక్ఖాతా దహరభూమి చ. వుద్ధో చేపి, బ్రాహ్మణ, హోతి ఆసీతికో వా నావుతికో వా వస్ససతికో వా జాతియా, సో చ కామే పరిభుఞ్జతి కామమజ్ఝావసతి కామపరిళాహేన పరిడయ్హతి కామవితక్కేహి ఖజ్జతి కామపరియేసనాయ ఉస్సుకో. అథ ఖో సో బాలో న థేరోత్వేవ సఙ్ఖ్యం గచ్ఛతి. దహరో చేపి, బ్రాహ్మణ, హోతి యువా సుసుకాళకేసో భద్రేన యోబ్బనేన సమన్నాగతో పఠమేన వయసా . సో చ న

కామే పరిభుఞ్జతి న కామమజ్ఝావసతి, న కామపరిళాహేన పరిడయ్హతి, న కామవితక్కేహి ఖజ్జతి, న కామపరియేసనాయ ఉస్సుకో. అథ ఖో సో పణ్డితో థేరోత్వేవ సఙ్ఖ్యం గచ్ఛతీ"తి.

ఏవం వుత్తే కన్దరాయనో బ్రాహ్మణో ఉట్ఠాయాసనా ఏకంసం ఉత్తరాసఙ్గం కరిత్వా దహరానం సతం [సుదం (సీ. స్యా. కం. పీ.)] భిక్ఖూనం పాదే సిరసా వన్దతి – "వుద్ధా భవన్తో, వుద్ధభూమియం ఠితా. దహరా మయం, దహరభూమియం ఠితా"తి.

"అభిక్కన్తం, భో కచ్చాన…పే.… ఉపాసకం మం భవం కచ్చానో ధారేతు అజ్జతగ్గే పాణుపేతం సరణం గత"న్తి.

౪౦. "యస్మిం, భిక్ఖవే, సమయే చోరా బలవన్తో హోన్తి, రాజానో తస్మిం సమయే దుబ్బలా హోన్తి. తస్మిం, భిక్ఖవే, సమయే రఞ్ఞో న ఫాసు హోతి అతియాతుం వా నియ్యాతుం వా పచ్చన్తిమే వా జనపదే అనుసఞ్ఞాతుం. బ్రాహ్మణగహపతికానమ్పి తస్మిం సమయే న ఫాసు హోతి అతియాతుం వా నియ్యాతుం వా బాహిరాని వా కమ్మన్తాని పటివేక్ఖితుం. ఏవమేవం ఖో, భిక్ఖవే, యస్మిం సమయే పాపభిక్ఖూ బలవన్తో హోన్తి, పేసలా భిక్ఖూ తస్మిం సమయే దుబ్బలా హోన్తి. తస్మిం, భిక్ఖవే, సమయే పేసలా భిక్ఖూ తుణ్హీభూతా తుణ్హీభూతావ సఙ్ఘమజ్ఝే సఙ్కసాయన్తి [సఙ్కమ్మ ఝాయన్తి (క.), సఞ్ఝాయన్తి (సీ. అట్ఠ.)] పచ్చన్తిమే వా జనపదే అచ్ఛన్తి [భజన్తి (సీ. స్యా. కం. పీ.)]. తయిదం, భిక్ఖవే, హోతి బహుజనాహితాయ బహుజనాసుఖాయ, బహునో జనస్స అనత్థాయ అహితాయ దుక్ఖాయ దేవమనుస్సానం.

"యస్మిం , భిక్ఖవే, సమయే రాజానో బలవన్తో హోన్తి, చోరా తస్మిం సమయే దుబ్బలా హోన్తి. తస్మిం, భిక్ఖవే, సమయే రఞ్ఞో ఫాసు హోతి అతియాతుం వా నియ్యాతుం వా పచ్చన్తిమే వా జనపదే అనుసఞ్ఞాతుం. బ్రాహ్మణగహపతికానమ్పి తస్మిం సమయే ఫాసు హోతి అతియాతుం వా నియ్యాతుం వా బాహిరాని వా కమ్మన్తాని పటివేక్ఖితుం. ఏవమేవం ఖో, భిక్ఖవే, యస్మిం సమయే పేసలా భిక్ఖూ బలవన్తో హోన్తి, పాపభిక్ఖూ తస్మిం సమయే దుబ్బలా హోన్తి. తస్మిం, భిక్ఖవే, సమయే పాపభిక్ఖూ తుణ్హీభూతా తుణ్హీభూతావ సఙ్ఘమజ్ఝే సఙ్కసాయన్తి, యేన వా పన తేన పక్కమన్తి [పపతన్తి (సీ. స్యా. కం. పీ.)]. తయిదం, భిక్ఖవే, హోతి బహుజనహితాయ బహుజనసుఖాయ, బహునో జనస్స అత్థాయ హితాయ సుఖాయ దేవమనుస్సాన"న్తి.

౪౧. "ద్విన్నాహం , భిక్ఖవే, మిచ్ఛాపటిపత్తిం న వణ్ణేమి, గిహిస్స వా పబ్బజితస్స వా. గిహీ వా, భిక్ఖవే, పబ్బజితో వా మిచ్ఛాపటిపన్నో మిచ్ఛాపటిపత్తాధికరణహేతు న ఆరాధకో హోతి ఞాయం ధమ్మం కుసలం.

"ద్విన్నాహం, భిక్ఖవే, సమ్మాపటిపత్తిం వణ్ణేమి, గిహిస్స వా పబ్బజితస్స వా. గిహీ వా, భిక్ఖవే, పబ్బజితో వా సమ్మాపటిపన్నో సమ్మాపటిపత్తాధికరణహేతు ఆరాధకో హోతి ఞాయం ధమ్మం కుసల"న్తి.

౪౨. "యే తే, భిక్ఖవే, భిక్ఖూ దుగ్గహితేహి సుత్తన్తేహి బ్యఞ్జనప్పతిరూపకేహి అత్థఞ్చ ధమ్మఞ్చ పటిబాహన్తి తే, భిక్ఖవే, భిక్ఖూ బహుజనాహితాయ పటిపన్నా బహుజనాసుఖాయ, బహునో జనస్స అనత్థాయ అహితాయ దుక్ఖాయ దేవమనుస్సానం. బహుఞ్చ తే, భిక్ఖవే, భిక్ఖూ అపుఞ్ఞం పసవన్తి, తే చిమం సద్ధమ్మం అన్తరధాపేన్తి.

“యే తే, భిక్ఖవే, భిక్ఖూ సుగ్గహితేహి సుత్తన్తేహి బ్యఞ్జనప్పతిరూపకేహి అత్థఞ్చ ధమ్మఞ్చ అనులోమేన్తి తే, భిక్ఖవే, భిక్ఖూ బహుజనహితాయ పటిపన్నా బహుజనసుఖాయ, బహునో జనస్స అత్థాయ హితాయ సుఖాయ దేవమనుస్సానం. బహుఞ్చ తే, భిక్ఖవే, భిక్ఖూ పుఞ్ఞం పసవన్తి, తే చిమం సద్ధమ్మం ఠపేన్తీ”తి.

సమచిత్తవగ్గో చతుత్థో.

౫. పరిసవగ్గో

౪౩. "ద్వేమా , భిక్ఖవే, పరిసా. కతమా ద్వే? ఉత్తానా చ పరిసా గమ్భీరా చ పరిసా. కతమా చ, భిక్ఖవే, ఉత్తానా పరిసా? ఇధ, భిక్ఖవే, యస్సం పరిసాయం భిక్ఖూ ఉద్ధతా హోన్తి ఉన్నళా చపలా ముఖరా వికిణ్ణవాచా ముట్ఠస్సతీ అసమ్పజానా అసమాహితా విబ్భన్తచిత్తా పాకతిన్ద్రియా. అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, ఉత్తానా పరిసా.

"కతమా చ, భిక్ఖవే, గమ్భీరా పరిసా? ఇధ, భిక్ఖవే, యస్సం పరిసాయం భిక్ఖూ అనుద్ధతా హోన్తి అనున్నళా అచపలా అముఖరా అవికిణ్ణవాచా ఉపట్ఠితస్సతీ సమ్పజానా సమాహితా ఏకగ్గచిత్తా సంవుతిన్ద్రియా. అయం వుచ్చతి , భిక్ఖవే, గమ్భీరా పరిసా. ఇమా ఖో, భిక్ఖవే, ద్వే పరిసా. ఏతదగ్గం, భిక్ఖవే, ఇమాసం ద్విన్నం పరిసానం యదిదం గమ్భీరా పరిసా"తి.

౪౪. "ద్వేమా, భిక్ఖవే, పరిసా. కతమా ద్వే? వగ్గా చ పరిసా సమగ్గా చ పరిసా. కతమా చ, భిక్ఖవే, వగ్గా పరిసా? ఇధ, భిక్ఖవే, యస్సం పరిసాయం భిక్ఖూ భణ్డనజాతా కలహజాతా వివాదాపన్నా అఞ్ఞమఞ్ఞం ముఖసత్తీహి వితుదన్తా విహరన్తి. అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, వగ్గా పరిసా.

"కతమా చ, భిక్ఖవే, సమగ్గా పరిసా? ఇధ, భిక్ఖవే, యస్సం పరిసాయం భిక్ఖూ సమగ్గా సమ్మోదమానా అవివదమానా ఖీరోదకీభూతా అఞ్ఞమఞ్ఞం పియచక్ఖూహి సమ్పస్సన్తా విహరన్తి. అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, సమగ్గా పరిసా. ఇమా ఖో, భిక్ఖవే, ద్వే పరిసా. ఏతదగ్గం, భిక్ఖవే, ఇమాసం ద్విన్నం పరిసానం యదిదం సమగ్గా పరిసా"తి.

౪౫. "ద్వేమా, భిక్ఖవే, పరిసా. కతమా ద్వే? అనగ్గవతీ చ పరిసా అగ్గవతీ చ పరిసా. కతమా చ, భిక్ఖవే, అనగ్గవతీ పరిసా? ఇధ , భిక్ఖవే, యస్సం పరిసాయం థేరా భిక్ఖూ బాహులికా [బాహుల్లికా (స్యా. కం. క.) టీకా ఓలోకేతబ్బా] హోన్తి సాథలికా, ఓక్కమనే పుబ్బఙ్గమా, పవివేకే నిక్ఖిత్తధురా, న వీరియం ఆరభన్తి అప్పత్తస్స పత్తియా అనధిగతస్స అధిగమాయ అసచ్ఛికతస్స సచ్ఛికిరియాయ. తేసం పచ్ఛిమా జనతా దిట్ఠానుగతిం ఆపజ్జతి. సాపి హోతి బాహులికా సాథలికా, ఓక్కమనే పుబ్బఙ్గమా, పవివేకే నిక్ఖిత్తధురా, న వీరియం ఆరభతి అప్పత్తస్స పత్తియా అనధిగతస్స అధిగమాయ అసచ్ఛికతస్స సచ్ఛికిరియాయ. అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, అనగ్గవతీ పరిసా.

"కతమా చ, భిక్ఖవే, అగ్గవతీ పరిసా? ఇధ, భిక్ఖవే, యస్సం పరిసాయం థేరా భిక్ఖూ న బాహులికా హోన్తి న సాథలికా, ఓక్కమనే నిక్ఖిత్తధురా, పవివేకే పుబ్బఙ్గమా, వీరియం ఆరభన్తి అప్పత్తస్స పత్తియా అనధిగతస్స అధిగమాయ అసచ్ఛికతస్స సచ్ఛికిరియాయ. తేసం పచ్ఛిమా జనతా దిట్ఠానుగతిం ఆపజ్జతి. సాపి హోతి న బాహులికా న సాథలికా, ఓక్కమనే నిక్ఖిత్తధురా, పవివేకే పుబ్బఙ్గమా, వీరియం ఆరభతి అప్పత్తస్స పత్తియా అనధిగతస్స అధిగమాయ అసచ్ఛికతస్స సచ్ఛికిరియాయ. అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, అగ్గవతీ పరిసా. ఇమా ఖో, భిక్ఖవే, ద్వే పరిసా. ఏతదగ్గం, భిక్ఖవే, ఇమాసం ద్విన్నం పరిసానం యదిదం అగ్గవతీ పరిసా"తి.

౪౬. "ద్వేమా, భిక్ఖవే, పరిసా. కతమా ద్వే? అనరియా చ పరిసా అరియా చ పరిసా. కతమా చ, భిక్ఖవే, అనరియా పరిసా? ఇధ, భిక్ఖవే, యస్సం పరిసాయం భిక్ఖూ 'ఇదం దుక్ఖ'న్తి యథాభూతం నప్పజానన్తి, 'అయం దుక్ఖసముదయో'తి

యథాభూతం నప్పజానన్తి, 'అయం దుక్ఖనిరోధో'తి యథాభూతం నప్పజానన్తి , 'అయం దుక్ఖనిరోధగామినీ పటిపదా'తి యథాభూతం నప్పజానన్తి. అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, అనరియా పరిసా.

"కతమా చ, భిక్ఖవే, అరియా పరిసా? ఇధ, భిక్ఖవే, యస్సం పరిసాయం భిక్ఖూ 'ఇదం దుక్ఖ'న్తి యథాభూతం పజానన్తి, 'అయం దుక్ఖసముదయో'తి యథాభూతం పజానన్తి, 'అయం దుక్ఖనిరోధో'తి యథాభూతం పజానన్తి , 'అయం దుక్ఖనిరోధగామినీ పటిపదా'తి యథాభూతం పజానన్తి. అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, అరియా పరిసా. ఇమా ఖో, భిక్ఖవే, ద్వే పరిసా. ఏతదగ్గం, భిక్ఖవే, ఇమాసం ద్విన్నం పరిసానం యదిదం అరియా పరిసా"తి.

౪౭. "ద్వేమా, భిక్ఖవే, పరిసా. కతమా ద్వే? పరిసాకసటో చ పరిసామణ్డో చ. కతమో చ, భిక్ఖవే, పరిసాకసటో? ఇధ, భిక్ఖవే, యస్సం పరిసాయం భిక్ఖూ ఛన్దాగతిం గచ్ఛన్తి, దోసాగతిం గచ్ఛన్తి, మోహాగతిం గచ్ఛన్తి, భయాగతిం గచ్ఛన్తి. అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, పరిసాకసటో.

"కతమో చ, భిక్ఖవే, పరిసామణ్డో? ఇధ, భిక్ఖవే, యస్సం పరిసాయం భిక్ఖూ న ఛన్దాగతిం గచ్ఛన్తి, న దోసాగతిం గచ్ఛన్తి, న మోహాగతిం గచ్ఛన్తి, న భయాగతిం గచ్ఛన్తి. అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, పరిసామణ్డో. ఇమా ఖో, భిక్ఖవే, ద్వే పరిసా. ఏతదగ్గం, భిక్ఖవే, ఇమాసం ద్విన్నం పరిసానం యదిదం పరిసామణ్డో"తి.

౪౮. "ద్వేమా, భిక్ఖవే, పరిసా. కతమా ద్వే? ఓక్కాచితవినీతా పరిసా నోపటిపుచ్ఛావినీతా, పటిపుచ్ఛావినీతా పరిసా నోఓక్కాచితవినీతా. కతమా చ, భిక్ఖవే, ఓక్కాచితవినీతా పరిసా నోపటిపుచ్ఛావినీతా? ఇధ, భిక్ఖవే, యస్సం పరిసాయం భిక్ఖూ యే తే సుత్తన్తా తథాగతభాసితా గమ్భీరా గమ్భీరత్థా లోకుత్తరా సుఞ్ఞతాపటిసంయుత్తా తేసు భఞ్ఞమానేసు న సుస్సూసన్తి న సోతం ఓదహన్తి న అఞ్ఞా చిత్తం ఉపట్ఠపేన్తి న చ తే ధమ్మే ఉగ్గహేతబ్బం పరియాపుణితబ్బం మఞ్ఞన్తి. యే పన తే సుత్తన్తా కవితా [కవికతా (సబ్బత్థ) టీకా ఓలోకేతబ్బా] కావేయ్యా చిత్తక్ఖరా చిత్తబ్యఞ్జనా బాహిరకా సావకభాసితా తేసు భఞ్ఞమానేసు సుస్సూసన్తి సోతం ఓదహన్తి అఞ్ఞా చిత్తం ఉపట్ఠపేన్తి, తే ధమ్మే ఉగ్గహేతబ్బం పరియాపుణితబ్బం మఞ్ఞన్తి, తే చ తం ధమ్మం పరియాపుణిత్వా న చేవ అఞ్ఞమఞ్ఞం పటిపుచ్ఛన్తి న చ పటివిచరన్తి – 'ఇదం కథం, ఇమస్స కో అత్థో'తి? తే అవివటఞ్చేవ న వివరన్తి, అనుత్తానీకతఞ్చ న ఉత్తానీకరోన్తి, అనేకవిహితేసు చ కఙ్ఖాఠానియేసు ధమ్మేసు కఙ్ఖం న పటివినోదేన్తి. అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, ఓక్కాచితవినీతా పరిసా నో పటిపుచ్ఛావినీతా.

"కతమా చ, భిక్ఖవే, పటిపుచ్ఛావినీతా పరిసా నోఓక్కాచితవినీతా? ఇధ, భిక్ఖవే, యస్సం పరిసాయం భిక్ఖూ యే తే సుత్తన్తా కవితా కావేయ్యా చిత్తక్ఖరా చిత్తబ్యఞ్జనా బాహిరకా సావకభాసితా తేసు భఞ్ఞమానేసు న సుస్సూసన్తి న సోతం ఓదహన్తి న అఞ్ఞా చిత్తం ఉపట్ఠపేన్తి, న చ తే ధమ్మే ఉగ్గహేతబ్బం పరియాపుణితబ్బం మఞ్ఞన్తి. యే పన తే సుత్తన్తా తథాగతభాసితా గమ్భీరా గమ్భీరత్థా లోకుత్తరా సుఞ్ఞతాపటిసంయుత్తా తేసు భఞ్ఞమానేసు సుస్సూసన్తి సోతం ఓదహన్తి అఞ్ఞా చిత్తం ఉపట్ఠపేన్తి, తే చ ధమ్మే ఉగ్గహేతబ్బం పరియాపుణితబ్బం మఞ్ఞన్తి. తే తం ధమ్మం పరియాపుణిత్వా అఞ్ఞమఞ్ఞం పటిపుచ్ఛన్తి పటివిచరన్తి – 'ఇదం కథం, ఇమస్స కో అత్థో'తి? తే అవివటఞ్చేవ వివరన్తి, అనుత్తానీకతఞ్చ ఉత్తానీకరోన్తి, అనేకవిహితేసు చ కఙ్ఖాఠానియేసు ధమ్మేసు కఙ్ఖం పటివినోదేన్తి. అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, పటిపుచ్ఛావినీతా పరిసా నోఓక్కాచితవినీతా. ఇమా ఖో, భిక్ఖవే, ద్వే పరిసా. ఏతదగ్గం, భిక్ఖవే, ఇమాసం ద్విన్నం పరిసానం యదిదం పటిపుచ్ఛావినీతా పరిసా నోఓక్కాచితవినీతా"తి.

౪౯. “ద్వేమా, భిక్ఖవే, పరిసా. కతమా ద్వే? ఆమిసగరు పరిసా నో సద్ధమ్మగరు, సద్ధమ్మగరు పరిసా నో ఆమిసగరు. కతమా చ, భిక్ఖవే, ఆమిసగరు పరిసా నో సద్ధమ్మగరు? ఇధ, భిక్ఖవే, యస్సం పరిసాయం భిక్ఖూ గిహీనం ఓదాతవసనానం సమ్ముఖా అఞ్ఞమఞ్ఞస్స వణ్ణం భాసన్తి – ‘అసుకో భిక్ఖు ఉభతోభాగవిముత్తో, అసుకో పఞ్ఞావిముత్తో , అసుకో కాయసక్ఖీ , అసుకో దిట్ఠిప్పత్తో, అసుకో సద్ధావిముత్తో, అసుకో ధమ్మానుసారీ, అసుకో సద్ధానుసారీ, అసుకో సీలవా కల్యాణధమ్మో, అసుకో దుస్సీలో పాపధమ్మో’తి. తే తేన లాభం లభన్తి. తే తం లాభం లభిత్వా గధితా [గధితా (క.)] ముచ్ఛితా అజ్ఝోపన్నా [అజ్ఝోసానా (క.), అనజ్ఝోపన్నా (సీ. స్యా. క.) తికనిపాతే కుసినారవగ్గే పఠమసుత్తటీకా ఓలోకేతబ్బా] అనాదీనవదస్సావినో అనిస్సరణపఞ్ఞా పరిభుఞ్జన్తి. అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, ఆమిసగరు పరిసా నో సద్ధమ్మగరు.

“కతమా చ, భిక్ఖవే, సద్ధమ్మగరు పరిసా నోఆమిసగరు? ఇధ, భిక్ఖవే, యస్సం పరిసాయం భిక్ఖూ గిహీనం ఓదాతవసనానం సమ్ముఖా అఞ్ఞమఞ్ఞస్స వణ్ణం న భాసన్తి – ‘అసుకో భిక్ఖు ఉభతోభాగవిముత్తో, అసుకో పఞ్ఞావిముత్తో, అసుకో కాయసక్ఖీ, అసుకో దిట్ఠిప్పత్తో, అసుకో సద్ధావిముత్తో, అసుకో ధమ్మానుస్సారీ, అసుకో సద్ధానుసారీ, అసుకో సీలవా కల్యాణధమ్మో, అసుకో దుస్సీలో పాపధమ్మో’తి. తే తేన లాభం లభన్తి. తే తం లాభం లభిత్వా అగధితా అముచ్ఛితా అనజ్ఝోసన్నా ఆదీనవదస్సావినో నిస్సరణపఞ్ఞా పరిభుఞ్జన్తి. అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, సద్ధమ్మగరు పరిసా నోఆమిసగరు. ఇమా ఖో, భిక్ఖవే, ద్వే పరిసా. ఏతదగ్గం, భిక్ఖవే, ఇమాసం ద్విన్నం పరిసానం యదిదం సద్ధమ్మగరు పరిసా నోఆమిసగరూ”తి.

౫౦. “ద్వేమా, భిక్ఖవే, పరిసా. కతమా ద్వే? విసమా చ పరిసా సమా చ పరిసా. కతమా చ, భిక్ఖవే, విసమా పరిసా? ఇధ, భిక్ఖవే, యస్సం పరిసాయం అధమ్మకమ్మాని పవత్తన్తి ధమ్మకమ్మాని నప్పవత్తన్తి , అవినయకమ్మాని పవత్తన్తి వినయకమ్మాని నప్పవత్తన్తి, అధమ్మకమ్మాని దిప్పన్తి ధమ్మకమ్మాని న దిప్పన్తి, అవినయకమ్మాని దిప్పన్తి వినయకమ్మాని న దిప్పన్తి. అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, విసమా పరిసా. ( ) [(విసమత్తా భిక్ఖవే పరిసాయ అధమ్మకమ్మాని పవత్తన్తి… వినయకమ్మాని న దిప్పన్తి.) (సీ. పీ.)]

“కతమా చ, భిక్ఖవే, సమా పరిసా? ఇధ, భిక్ఖవే, యస్సం పరిసాయం ధమ్మకమ్మాని పవత్తన్తి అధమ్మకమ్మాని నప్పవత్తన్తి, వినయకమ్మాని పవత్తన్తి అవినయకమ్మాని నప్పవత్తన్తి, ధమ్మకమ్మాని దిప్పన్తి అధమ్మకమ్మాని న దిప్పన్తి, వినయకమ్మాని దిప్పన్తి అవినయకమ్మాని న దిప్పన్తి. అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, సమా పరిసా. ( ) [(సమత్తా భిక్ఖవే పరిసాయ ధమ్మకమ్మాని పవత్తన్తి… అవినయకమ్మాని న దిప్పన్తి.) (సీ. పీ.)] ఇమా ఖో, భిక్ఖవే, ద్వే పరిసా. ఏతదగ్గం, భిక్ఖవే, ఇమాసం ద్విన్నం పరిసానం యదిదం సమా పరిసా”తి.

౫౧. “ద్వేమా, భిక్ఖవే, పరిసా. కతమా ద్వే? అధమ్మికా చ పరిసా ధమ్మికా చ పరిసా…పే.… ఇమా ఖో, భిక్ఖవే, ద్వే పరిసా. ఏతదగ్గం, భిక్ఖవే, ఇమాసం ద్విన్నం పరిసానం యదిదం ధమ్మికా పరిసా”తి.

౫౨. “ద్వేమా, భిక్ఖవే, పరిసా. కతమా ద్వే? అధమ్మవాదినీ చ పరిసా ధమ్మవాదినీ చ పరిసా. కతమా చ, భిక్ఖవే, అధమ్మవాదినీ పరిసా? ఇధ, భిక్ఖవే, యస్సం పరిసాయం భిక్ఖూ అధికరణం ఆదియన్తి ధమ్మికం వా అధమ్మికం వా. తే తం అధికరణం ఆదియిత్వా న చేవ అఞ్ఞమఞ్ఞం సఞ్ఞాపేన్తి న చ సఞ్ఞత్తిం ఉపగచ్ఛన్తి, న చ నిజ్ఝాపేన్తి న చ నిజ్ఝత్తిం ఉపగచ్ఛన్తి. తే

అసఞ్ఞత్తిబలా అనిజ్ఝత్తిబలా అప్పటినిస్సగ్గమన్తినో తమేవ అధికరణం థామసా పరామాసా [పరామస్స (సీ. పీ.)] అభినివిస్స వోహరన్తి – ‘ఇదమేవ సచ్చం మోఘమఞ్ఞ’న్తి. అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, అధమ్మవాదినీ పరిసా.

“కతమా చ, భిక్ఖవే, ధమ్మవాదినీ పరిసా? ఇధ, భిక్ఖవే, యస్సం పరిసాయం భిక్ఖూ అధికరణం ఆదియన్తి ధమ్మికం వా అధమ్మికం వా. తే తం అధికరణం ఆదియిత్వా అఞ్ఞమఞ్ఞం సఞ్ఞాపేన్తి చేవ సఞ్ఞత్తిఞ్చ ఉపగచ్ఛన్తి, నిజ్ఝాపేన్తి చేవ నిజ్ఝత్తిఞ్చ ఉపగచ్ఛన్తి. తే సఞ్ఞత్తిబలా నిజ్ఝత్తిబలా పటినిస్సగ్గమన్తినో, న తమేవ అధికరణం థామసా పరామాసా అభినివిస్స వోహరన్తి – ‘ఇదమేవ సచ్చం మోఘమఞ్ఞ’న్తి. అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, ధమ్మవాదినీ పరిసా. ఇమా ఖో, భిక్ఖవే, ద్వే పరిసా. ఏతదగ్గం, భిక్ఖవే, ఇమాసం ద్విన్నం పరిసానం యదిదం ధమ్మవాదినీ పరిసా”తి.

పరిసవగ్గో పఞ్చమో.

తస్సుద్దానం –

ఉత్తానా వగ్గా అగ్గవతీ, అరియా కసటో చ పఞ్చమో;
ఓక్కాచితఆమిసఞ్చేవ, విసమా అధమ్మాధమ్మియేన చాతి.

పఠమో పణ్ణాసకో సమత్తో.

౨. దుతియపణ్ణాసకం

(౬) ౧. పుగ్గలవగ్గో

౫౩. "ద్వేమే , భిక్ఖవే, పుగ్గలా లోకే ఉప్పజ్జమానా ఉప్పజ్జన్తి బహుజనహితాయ బహుజనసుఖాయ, బహునో జనస్స అత్థాయ హితాయ సుఖాయ దేవమనుస్సానం. కతమే ద్వే? తథాగతో చ అరహం సమ్మాసమ్బుద్ధో, రాజా చ చక్కవత్తీ. ఇమే ఖో, భిక్ఖవే, ద్వే పుగ్గలా లోకే ఉప్పజ్జమానా ఉప్పజ్జన్తి బహుజనహితాయ బహుజనసుఖాయ, బహునో జనస్స అత్థాయ హితాయ సుఖాయ దేవమనుస్సాన"న్తి.

౫౪. "ద్వేమే, భిక్ఖవే, పుగ్గలా లోకే ఉప్పజ్జమానా ఉప్పజ్జన్తి అచ్ఛరియమనుస్సా. కతమే ద్వే? తథాగతో చ అరహం సమ్మాసమ్బుద్ధో, రాజా చ చక్కవత్తీ. ఇమే ఖో, భిక్ఖవే, ద్వే పుగ్గలా లోకే ఉప్పజ్జమానా ఉప్పజ్జన్తి అచ్ఛరియమనుస్సా"తి.

౫౫. "ద్విన్నం, భిక్ఖవే, పుగ్గలానం కాలకిరియా బహునో జనస్స అనుతప్పా హోతి. కతమేసం ద్విన్నం? తథాగతస్స చ అరహతో సమ్మాసమ్బుద్ధస్స, రఞ్ఞో చ చక్కవత్తిస్స. ఇమేసం ఖో, భిక్ఖవే, ద్విన్నం పుగ్గలానం కాలకిరియా బహునో జనస్స అనుతప్పా హోతీ"తి.

౫౬. "ద్వేమే, భిక్ఖవే, థూపారహా. కతమే ద్వే? తథాగతో చ అరహం సమ్మాసమ్బుద్ధో, రాజా చ చక్కవత్తీ. ఇమే ఖో, భిక్ఖవే, ద్వే థూపారహా"తి.

౫౭. "ద్వేమే, భిక్ఖవే, బుద్ధా. కతమే ద్వే? తథాగతో చ అరహం సమ్మాసమ్బుద్ధో, పచ్చేకబుద్ధో చ. ఇమే ఖో, భిక్ఖవే, ద్వే బుద్ధా"తి.

౫౮. "ద్వేమే , భిక్ఖవే, అసనియా ఫలన్తియా న సన్తసన్తి. కతమే ద్వే? భిక్ఖు చ ఖీణాసవో, హత్థాజానీయో చ. ఇమే ఖో, భిక్ఖవే, ద్వే అసనియా ఫలన్తియా న సన్తసన్తీ"తి.

౫౯. "ద్వేమే, భిక్ఖవే, అసనియా ఫలన్తియా న సన్తసన్తి. కతమే ద్వే? భిక్ఖు చ ఖీణాసవో, అస్సాజానీయో చ. ఇమే ఖో, భిక్ఖవే, ద్వే అసనియా ఫలన్తియా న సన్తసన్తీ"తి.

౬౦. "ద్వేమే , భిక్ఖవే, అసనియా ఫలన్తియా న సన్తసన్తి. కతమే ద్వే? భిక్ఖు చ ఖీణాసవో, సీహో చ మిగరాజా. ఇమే ఖో, భిక్ఖవే, ద్వే అసనియా ఫలన్తియా న సన్తసన్తీ"తి.

౬౧. "ద్వేమే, భిక్ఖవే, అత్థవసే సమ్పస్సమానా కింపురిసా మానుసిం వాచం న భాసన్తి. కతమే ద్వే? మా చ ముసా భణిమ్హా, మా చ పరం అభూతేన అబ్భాచిక్ఖిమ్హాతి. ఇమే ఖో, భిక్ఖవే, ద్వే అత్థవసే సమ్పస్సమానా కింపురిసా మానుసిం వాచం న భాసన్తీ"తి.

౬౨. "ద్విన్నం ధమ్మానం, భిక్ఖవే, అతిత్తో అప్పటివానో మాతుగామో కాలం కరోతి. కతమేసం ద్విన్నం? మేథునసమాపత్తియా చ విజాయనస్స చ. ఇమేసం ఖో, భిక్ఖవే, ద్విన్నం ధమ్మానం అతిత్తో అప్పటివానో మాతుగామో కాలం కరోతీ"తి.

౬౩. “అసన్తసన్నివాసఞ్చ వో, భిక్ఖవే, దేసేస్సామి సన్తసన్నివాసఞ్చ. తం సుణాథ, సాధుకం మనసి కరోథ; భాసిస్సామీ”తి. “ఏవం, భన్తే”తి ఖో తే భిక్ఖూ భగవతో పచ్చస్సోసుం. భగవా ఏతదవోచ –

“కథఞ్చ, భిక్ఖవే, అసన్తసన్నివాసో హోతి, కథఞ్చ అసన్తో సన్నివసన్తి? ఇధ, భిక్ఖవే, థేరస్స భిక్ఖునో ఏవం హోతి – ‘థేరోపి మం న వదేయ్య, మజ్ఝిమోపి మం న వదేయ్య, నవోపి మం న వదేయ్య; థేరమ్పాహం న వదేయ్యం, మజ్ఝిమమ్పాహం న వదేయ్యం, నవమ్పాహం న వదేయ్యం. థేరో చేపి మం వదేయ్య అహితానుకమ్పీ మం వదేయ్య నో హితానుకమ్పీ, నోతి నం వదేయ్యం విహేఠేయ్యం [విహేసేయ్యం (సీ. స్యా. కం. పీ.)] పస్సమ్పిస్స నప్పటికరేయ్యం. మజ్ఝిమో చేపి మం వదేయ్య…పే.… నవో చేపి మం వదేయ్య అహితానుకమ్పీ మం వదేయ్య నో హితానుకమ్పీ, నోతి నం వదేయ్యం విహేఠేయ్యం పస్సమ్పిస్స నప్పటికరేయ్యం’ . మజ్ఝిమస్సపి భిక్ఖునో ఏవం హోతి…పే.… నవస్సపి భిక్ఖునో ఏవం హోతి – ‘థేరోపి మం న వదేయ్య, మజ్ఝిమోపి మం న వదేయ్య, నవోపి మం న వదేయ్య; థేరమ్పాహం న వదేయ్యం, మజ్ఝిమమ్పాహం న వదేయ్యం, నవమ్పాహం న వదేయ్యం. థేరో చేపి మం వదేయ్య అహితానుకమ్పీ మం వదేయ్య నో హితానుకమ్పీ నోతి నం వదేయ్యం విహేఠేయ్యం పస్సమ్పిస్స నప్పటికరేయ్యం. మజ్ఝిమో చేపి మం వదేయ్య…పే.… నవో చేపి మం వదేయ్య అహితానుకమ్పీ మం వదేయ్య నో హితానుకమ్పీ, నోతి నం వదేయ్యం విహేఠేయ్యం పస్సమ్పిస్స నప్పటికరేయ్యం’. ఏవం ఖో, భిక్ఖవే, అసన్తసన్నివాసో హోతి, ఏవఞ్చ అసన్తో సన్నివసన్తి.

“కథఞ్చ, భిక్ఖవే, సన్తసన్నివాసో హోతి, కథఞ్చ సన్తో సన్నివసన్తి? ఇధ, భిక్ఖవే, థేరస్స భిక్ఖునో ఏవం హోతి – ‘థేరోపి మం వదేయ్య, మజ్ఝిమోపి మం వదేయ్య, నవోపి మం వదేయ్య; థేరమ్పాహం వదేయ్యం, మజ్ఝిమమ్పాహం వదేయ్యం, నవమ్పాహం వదేయ్యం. థేరో చేపి మం వదేయ్య హితానుకమ్పీ మం వదేయ్య నో అహితానుకమ్పీ, సాధూతి నం వదేయ్యం న విహేఠేయ్యం పస్సమ్పిస్స పటికరేయ్యం. మజ్ఝిమో చేపి మం వదేయ్య…పే.… నవో చేపి మం వదేయ్య హితానుకమ్పీ మం వదేయ్య నో అహితానుకమ్పీ, సాధూతి నం వదేయ్యం న నం విహేఠేయ్యం పస్సమ్పిస్స పటికరేయ్యం’. మజ్ఝిమస్సపి భిక్ఖునో ఏవం హోతి…పే.… నవస్సపి భిక్ఖునో ఏవం హోతి – ‘థేరోపి మం వదేయ్య, మజ్ఝిమోపి మం వదేయ్య, నవోపి మం వదేయ్య; థేరమ్పాహం వదేయ్యం, మజ్ఝిమమ్పాహం వదేయ్యం, నవమ్పాహం వదేయ్యం. థేరో చేపి మం వదేయ్య హితానుకమ్పీ మం వదేయ్య నో అహితానుకమ్పీ, సాధూతి నం వదేయ్యం న నం విహేఠేయ్యం పస్సమ్పిస్స పటికరేయ్యం. మజ్ఝిమో చేపి మం వదేయ్య…పే.… నవో చేపి మం వదేయ్య హితానుకమ్పీ మం వదేయ్య నో అహితానుకమ్పీ, సాధూతి నం వదేయ్యం న నం విహేఠేయ్యం పస్సమ్పిస్స పటికరేయ్యం’. ఏవం ఖో, భిక్ఖవే, సన్తసన్నివాసో హోతి, ఏవఞ్చ సన్తో సన్నివసన్తీ”తి.

౬౪. “యస్మిం, భిక్ఖవే, అధికరణే ఉభతో వచీసంసారో దిట్ఠిపళాసో చేతసో ఆఘాతో అప్పచ్చయో అనభిరద్ధి అజ్ఝత్తం అవూపసన్తం హోతి, తస్మేతం, భిక్ఖవే, అధికరణే పాటికఙ్ఖం – ‘దీఘత్తాయ ఖరత్తాయ వాళత్తాయ సంవత్తిస్సతి, భిక్ఖూ చ న ఫాసుం [ఫాసు (క.)] విహరిస్సన్తి’. యస్మిఞ్చ ఖో, భిక్ఖవే, అధికరణే ఉభతో వచీసంసారో దిట్ఠిపళాసో చేతసో ఆఘాతో అప్పచ్చయో అనభిరద్ధి అజ్ఝత్తం సువూపసన్తం హోతి, తస్మేతం, భిక్ఖవే, అధికరణే పాటికఙ్ఖం – ‘న దీఘత్తాయ ఖరత్తాయ వాళత్తాయ సంవత్తిస్సతి, భిక్ఖూ చ ఫాసుం విహరిస్సన్తీ’”తి.

పుగ్గలవగ్గో పఠమో.

(౭) ౨. సుఖవగ్గో

౬౫. “ద్వేమాని , భిక్ఖవే, సుఖాని. కతమాని ద్వే? గిహిసుఖఞ్చ పబ్బజితసుఖఞ్చ. ఇమాని ఖో, భిక్ఖవే, ద్వే సుఖాని. ఏతదగ్గం, భిక్ఖవే, ఇమేసం ద్విన్నం సుఖానం యదిదం పబ్బజితసుఖ”న్తి.

౬౬. “ద్వేమాని, భిక్ఖవే, సుఖాని. కతమాని ద్వే? కామసుఖఞ్చ నేక్ఖమ్మసుఖఞ్చ. ఇమాని ఖో, భిక్ఖవే, ద్వే సుఖాని. ఏతదగ్గం, భిక్ఖవే, ఇమేసం ద్విన్నం సుఖానం యదిదం నేక్ఖమ్మసుఖ”న్తి.

౬౭. “ద్వేమాని, భిక్ఖవే, సుఖాని. కతమాని ద్వే? ఉపధిసుఖఞ్చ నిరుపధిసుఖఞ్చ. ఇమాని ఖో, భిక్ఖవే, ద్వే సుఖాని. ఏతదగ్గం, భిక్ఖవే, ఇమేసం ద్విన్నం సుఖానం యదిదం నిరుపధిసుఖ”న్తి.

౬౮. “ద్వేమాని, భిక్ఖవే, సుఖాని. కతమాని ద్వే? సాసవసుఖఞ్చ అనాసవసుఖఞ్చ. ఇమాని ఖో, భిక్ఖవే, ద్వే సుఖాని. ఏతదగ్గం, భిక్ఖవే, ఇమేసం ద్విన్నం సుఖానం యదిదం అనాసవసుఖ”న్తి.

౬౯. “ద్వేమాని, భిక్ఖవే, సుఖాని. కతమాని ద్వే? సామిసఞ్చ సుఖం నిరామిసఞ్చ సుఖం. ఇమాని ఖో, భిక్ఖవే, ద్వే సుఖాని. ఏతదగ్గం, భిక్ఖవే, ఇమేసం ద్విన్నం సుఖానం యదిదం నిరామిసం సుఖ”న్తి.

౭౦. “ద్వేమాని, భిక్ఖవే, సుఖాని. కతమాని ద్వే? అరియసుఖఞ్చ అనరియసుఖఞ్చ. ఇమాని ఖో, భిక్ఖవే, ద్వే సుఖాని. ఏతదగ్గం, భిక్ఖవే, ఇమేసం ద్విన్నం సుఖానం యదిదం అరియసుఖ”న్తి.

౭౧. “ద్వేమాని , భిక్ఖవే, సుఖాని. కతమాని ద్వే? కాయికఞ్చ సుఖం చేతసికఞ్చ సుఖం. ఇమాని ఖో, భిక్ఖవే, ద్వే సుఖాని. ఏతదగ్గం, భిక్ఖవే, ఇమేసం ద్విన్నం సుఖానం యదిదం చేతసికం సుఖ”న్తి.

౭౨. “ద్వేమాని, భిక్ఖవే, సుఖాని. కతమాని ద్వే? సప్పీతికఞ్చ సుఖం నిప్పీతికఞ్చ సుఖం. ఇమాని ఖో, భిక్ఖవే, ద్వే సుఖాని. ఏతదగ్గం, భిక్ఖవే, ఇమేసం ద్విన్నం సుఖానం యదిదం నిప్పీతికం సుఖ”న్తి.

౭౩. “ద్వేమాని, భిక్ఖవే, సుఖాని. కతమాని ద్వే? సాతసుఖఞ్చ ఉపేక్ఖాసుఖఞ్చ . ఇమాని ఖో, భిక్ఖవే, ద్వే సుఖాని. ఏతదగ్గం, భిక్ఖవే, ఇమేసం ద్విన్నం సుఖానం యదిదం ఉపేక్ఖాసుఖ”న్తి.

౭౪. “ద్వేమాని , భిక్ఖవే, సుఖాని. కతమాని ద్వే? సమాధిసుఖఞ్చ అసమాధిసుఖఞ్చ. ఇమాని ఖో, భిక్ఖవే, ద్వే సుఖాని. ఏతదగ్గం, భిక్ఖవే, ఇమేసం ద్విన్నం సుఖానం యదిదం సమాధిసుఖ”న్తి.

౭౫. “ద్వేమాని, భిక్ఖవే, సుఖాని. కతమాని ద్వే? సప్పీతికారమ్మణఞ్చ సుఖం నిప్పీతికారమ్మణఞ్చ సుఖం. ఇమాని ఖో, భిక్ఖవే, ద్వే సుఖాని. ఏతదగ్గం, భిక్ఖవే, ఇమేసం ద్విన్నం సుఖానం యదిదం నిప్పీతికారమ్మణం సుఖ”న్తి.

౭౬. “ద్వేమాని, భిక్ఖవే, సుఖాని. కతమాని ద్వే? సాతారమ్మణఞ్చ సుఖం ఉపేక్ఖారమ్మణఞ్చ సుఖం. ఇమాని ఖో, భిక్ఖవే, ద్వే సుఖాని. ఏతదగ్గం, భిక్ఖవే, ఇమేసం ద్విన్నం సుఖానం యదిదం ఉపేక్ఖారమ్మణం సుఖ”న్తి.

౭౭. “ద్వేమాని, భిక్ఖవే, సుఖాని. కతమాని ద్వే? రూపారమ్మణఞ్చ సుఖం అరూపారమ్మణఞ్చ సుఖం. ఇమాని ఖో, భిక్ఖవే, ద్వే సుఖాని. ఏతదగ్గం, భిక్ఖవే, ఇమేసం ద్విన్నం సుఖానం యదిదం అరూపారమ్మణం సుఖ”న్తి.

సుఖవగ్గో దుతియో.

(౮) ౩. సనిమిత్తవగ్గో

౭౮. “సనిమిత్తా , భిక్ఖవే, ఉప్పజ్జన్తి పాపకా అకుసలా ధమ్మా, నో అనిమిత్తా. తస్సేవ నిమిత్తస్స పహానా ఏవం తే పాపకా అకుసలా ధమ్మా న హోన్తీ”తి.

౭౯. “సనిదానా, భిక్ఖవే, ఉప్పజ్జన్తి పాపకా అకుసలా ధమ్మా, నో అనిదానా. తస్సేవ నిదానస్స పహానా ఏవం తే పాపకా అకుసలా ధమ్మా న హోన్తీ”తి.

౮౦. “సహేతుకా, భిక్ఖవే, ఉప్పజ్జన్తి పాపకా అకుసలా ధమ్మా, నో అహేతుకా. తస్సేవ హేతుస్స పహానా ఏవం తే పాపకా అకుసలా ధమ్మా న హోన్తీ”తి.

౮౧. “ససఙ్ఖారా, భిక్ఖవే, ఉప్పజ్జన్తి పాపకా అకుసలా ధమ్మా, నో అసఙ్ఖారా. తేసంయేవ సఙ్ఖారానం పహానా ఏవం తే పాపకా అకుసలా ధమ్మా న హోన్తీ”తి.

౮౨. “సప్పచ్చయా , భిక్ఖవే, ఉప్పజ్జన్తి పాపకా అకుసలా ధమ్మా, నో అప్పచ్చయా. తస్సేవ పచ్చయస్స పహానా ఏవం తే పాపకా అకుసలా ధమ్మా న హోన్తీ”తి.

౮౩. “సరూపా , భిక్ఖవే, ఉప్పజ్జన్తి పాపకా అకుసలా ధమ్మా, నో అరూపా. తస్సేవ రూపస్స పహానా ఏవం తే పాపకా అకుసలా ధమ్మా న హోన్తీ”తి.

౮౪. “సవేదనా, భిక్ఖవే, ఉప్పజ్జన్తి పాపకా అకుసలా ధమ్మా, నో అవేదనా. తస్సాయేవ వేదనాయ పహానా ఏవం తే పాపకా అకుసలా ధమ్మా న హోన్తీ”తి.

౮౫. “ససఞ్ఞా, భిక్ఖవే, ఉప్పజ్జన్తి పాపకా అకుసలా ధమ్మా, నో అసఞ్ఞా. తస్సాయేవ సఞ్ఞాయ పహానా ఏవం తే పాపకా అకుసలా ధమ్మా న హోన్తీ”తి.

౮౬. “సవిఞ్ఞాణా , భిక్ఖవే, ఉప్పజ్జన్తి పాపకా అకుసలా ధమ్మా, నో అవిఞ్ఞాణా. తస్సేవ విఞ్ఞాణస్స పహానా ఏవం తే పాపకా అకుసలా ధమ్మా న హోన్తీ”తి.

౮౭. “సఙ్ఖతారమ్మణా, భిక్ఖవే, ఉప్పజ్జన్తి పాపకా అకుసలా ధమ్మా, నో అసఙ్ఖతారమ్మణా. తస్సేవ సఙ్ఖతస్స పహానా ఏవం తే పాపకా అకుసలా ధమ్మా న హోన్తీ”తి.

సనిమిత్తవగ్గో తతియో.

(౯) ౪. ధమ్మవగ్గో

౮౮. "ద్వేమే , భిక్ఖవే, ధమ్మా. కతమే ద్వే? చేతోవిముత్తి చ పఞ్ఞావిముత్తి చ. ఇమే ఖో, భిక్ఖవే, ద్వే ధమ్మా"తి.

౮౯. "ద్వేమే, భిక్ఖవే, ధమ్మా. కతమే ద్వే? పగ్గాహో చ అవిక్ఖేపో చ. ఇమే ఖో, భిక్ఖవే, ద్వే ధమ్మా"తి.

౯౦. "ద్వేమే , భిక్ఖవే, ధమ్మా. కతమే ద్వే? నామఞ్చ రూపఞ్చ. ఇమే ఖో, భిక్ఖవే, ద్వే ధమ్మా"తి.

౯౧. "ద్వేమే, భిక్ఖవే, ధమ్మా. కతమే ద్వే? విజ్జా చ విముత్తి చ. ఇమే ఖో, భిక్ఖవే, ద్వే ధమ్మా"తి.

౯౨. "ద్వేమే, భిక్ఖవే, ధమ్మా. కతమే ద్వే? భవదిట్ఠి చ విభవదిట్ఠి చ. ఇమే ఖో, భిక్ఖవే, ద్వే ధమ్మా"తి.

౯౩. "ద్వేమే, భిక్ఖవే, ధమ్మా. కతమే ద్వే? అహిరికఞ్చ అనోత్తప్పఞ్చ . ఇమే ఖో, భిక్ఖవే, ద్వే ధమ్మా"తి.

౯౪. "ద్వేమే, భిక్ఖవే, ధమ్మా. కతమే ద్వే? హిరీ చ ఓత్తప్పఞ్చ. ఇమే ఖో, భిక్ఖవే, ద్వే ధమ్మా"తి.

౯౫. "ద్వేమే, భిక్ఖవే, ధమ్మా. కతమే ద్వే? దోవచస్సతా చ పాపమిత్తతా చ. ఇమే ఖో, భిక్ఖవే, ద్వే ధమ్మా"తి.

౯౬. "ద్వేమే, భిక్ఖవే, ధమ్మా. కతమే ద్వే? సోవచస్సతా చ కల్యాణమిత్తతా చ. ఇమే ఖో, భిక్ఖవే, ద్వే ధమ్మా"తి.

౯౭. "ద్వేమే , భిక్ఖవే, ధమ్మా. కతమే ద్వే? ధాతుకుసలతా చ మనసికారకుసలతా చ. ఇమే ఖో, భిక్ఖవే, ద్వే ధమ్మా"తి.

౯౮. "ద్వేమే , భిక్ఖవే, ధమ్మా. కతమే ద్వే? ఆపత్తికుసలతా చ ఆపత్తివుట్ఠానకుసలతా చ. ఇమే ఖో, భిక్ఖవే, ద్వే ధమ్మా"తి.

ధమ్మవగ్గో చతుత్థో.

(౧౦) ౫. బాలవగ్గో

౯౯. “ద్వేమే , భిక్ఖవే, బాలా. కతమే ద్వే? యో చ అనాగతం భారం వహతి, యో చ ఆగతం భారం న వహతి. ఇమే ఖో, భిక్ఖవే, ద్వే బాలా”తి.

౧౦౦. “ద్వేమే , భిక్ఖవే, పణ్డితా. కతమే ద్వే? యో చ అనాగతం భారం న వహతి, యో చ ఆగతం భారం వహతి. ఇమే ఖో, భిక్ఖవే, ద్వే పణ్డితా”తి.

౧౦౧. “ద్వేమే, భిక్ఖవే, బాలా. కతమే ద్వే? యో చ అకప్పియే కప్పియసఞ్ఞీ, యో చ కప్పియే అకప్పియసఞ్ఞీ. ఇమే ఖో, భిక్ఖవే , ద్వే బాలా”తి.

౧౦౨. “ద్వేమే, భిక్ఖవే, పణ్డితా. కతమే ద్వే? యో చ అకప్పియే అకప్పియసఞ్ఞీ, యో చ కప్పియే కప్పియసఞ్ఞీ. ఇమే ఖో, భిక్ఖవే, ద్వే పణ్డితా”తి.

౧౦౩. “ద్వేమే, భిక్ఖవే, బాలా. కతమే ద్వే? యో చ అనాపత్తియా ఆపత్తిసఞ్ఞీ, యో చ ఆపత్తియా అనాపత్తిసఞ్ఞీ. ఇమే ఖో, భిక్ఖవే, ద్వే బాలా”తి.

౧౦౪. “ద్వేమే, భిక్ఖవే, పణ్డితా. కతమే ద్వే? యో చ అనాపత్తియా అనాపత్తిసఞ్ఞీ, యో చ ఆపత్తియా ఆపత్తిసఞ్ఞీ. ఇమే ఖో, భిక్ఖవే, ద్వే పణ్డితా”తి.

౧౦౫. “ద్వేమే , భిక్ఖవే, బాలా. కతమే ద్వే? యో చ అధమ్మే ధమ్మసఞ్ఞీ, యో చ ధమ్మే అధమ్మసఞ్ఞీ. ఇమే ఖో, భిక్ఖవే, ద్వే బాలా”తి.

౧౦౬. “ద్వేమే, భిక్ఖవే, పణ్డితా. కతమే ద్వే? యో చ ధమ్మే ధమ్మసఞ్ఞీ, యో చ అధమ్మే అధమ్మసఞ్ఞీ. ఇమే ఖో, భిక్ఖవే, ద్వే పణ్డితా”తి.

౧౦౭. “ద్వేమే , భిక్ఖవే, బాలా. కతమే ద్వే? యో చ అవినయే వినయసఞ్ఞీ, యో చ వినయే అవినయసఞ్ఞీ. ఇమే ఖో, భిక్ఖవే, ద్వే బాలా”తి.

౧౦౮. “ద్వేమే, భిక్ఖవే, పణ్డితా. కతమే ద్వే? యో చ అవినయే అవినయసఞ్ఞీ, యో చ వినయే వినయసఞ్ఞీ. ఇమే ఖో, భిక్ఖవే, ద్వే పణ్డితా”తి.

౧౦౯. “ద్విన్నం , భిక్ఖవే, ఆసవా వడ్ఢన్తి. కతమేసం ద్విన్నం? యో చ న కుక్కుచ్చాయితబ్బం కుక్కుచ్చాయతి, యో చ కుక్కుచ్చాయితబ్బం న కుక్కుచ్చాయతి. ఇమేసం ఖో, భిక్ఖవే, ద్విన్నం ఆసవా వడ్ఢన్తీ”తి.

౧౧౦. “ద్విన్నం, భిక్ఖవే, ఆసవా న వడ్ఢన్తి. కతమేసం ద్విన్నం? యో చ న కుక్కుచ్చాయితబ్బం న కుక్కుచ్చాయతి, యో చ కుక్కుచ్చాయితబ్బం కుక్కుచ్చాయతి. ఇమేసం ఖో, భిక్ఖవే, ద్విన్నం ఆసవా న వడ్ఢన్తీ”తి.

౧౧౧. “ద్విన్నం, భిక్ఖవే, ఆసవా వడ్ఢన్తి. కతమేసం ద్విన్నం? యో చ అకప్పియే కప్పియసఞ్ఞీ, యో చ కప్పియే అకప్పియసఞ్ఞీ. ఇమేసం ఖో, భిక్ఖవే, ద్విన్నం ఆసవా వడ్ఢన్తీ”తి.

౧౧౨. “ద్విన్నం, భిక్ఖవే, ఆసవా న వడ్ఢన్తి. కతమేసం ద్విన్నం? యో చ అకప్పియే అకప్పియసఞ్ఞీ, యో చ కప్పియే కప్పియసఞ్ఞీ. ఇమేసం ఖో, భిక్ఖవే, ద్విన్నం ఆసవా న వడ్ఢన్తీ”తి.

౧౧౩. “ద్విన్నం, భిక్ఖవే, ఆసవా వడ్ఢన్తి. కతమేసం ద్విన్నం? యో చ ఆపత్తియా అనాపత్తిసఞ్ఞీ, యో చ అనాపత్తియా ఆపత్తిసఞ్ఞీ. ఇమేసం ఖో, భిక్ఖవే, ద్విన్నం ఆసవా వడ్ఢన్తీ”తి.

౧౧౪. “ద్విన్నం, భిక్ఖవే, ఆసవా న వడ్ఢన్తి. కతమేసం ద్విన్నం? యో చ ఆపత్తియా ఆపత్తిసఞ్ఞీ , యో చ అనాపత్తియా అనాపత్తిసఞ్ఞీ . ఇమేసం ఖో, భిక్ఖవే, ద్విన్నం ఆసవా న వడ్ఢన్తీ”తి.

౧౧౫. “ద్విన్నం, భిక్ఖవే, ఆసవా వడ్ఢన్తి. కతమేసం ద్విన్నం? యో చ అధమ్మే ధమ్మసఞ్ఞీ, యో చ ధమ్మే అధమ్మసఞ్ఞీ. ఇమేసం ఖో, భిక్ఖవే, ద్విన్నం ఆసవా వడ్ఢన్తీ”తి.

౧౧౬. “ద్విన్నం, భిక్ఖవే, ఆసవా న వడ్ఢన్తి. కతమేసం ద్విన్నం? యో చ ధమ్మే ధమ్మసఞ్ఞీ, యో చ అధమ్మే అధమ్మసఞ్ఞీ. ఇమేసం ఖో, భిక్ఖవే, ద్విన్నం ఆసవా న వడ్ఢన్తీ”తి.

౧౧౭. “ద్విన్నం , భిక్ఖవే, ఆసవా వడ్ఢన్తి. కతమేసం ద్విన్నం? యో చ అవినయే వినయసఞ్ఞీ, యో చ వినయే అవినయసఞ్ఞీ. ఇమేసం ఖో, భిక్ఖవే, ద్విన్నం ఆసవా వడ్ఢన్తీ”తి.

౧౧౮. “ద్విన్నం, భిక్ఖవే, ఆసవా న వడ్ఢన్తి. కతమేసం ద్విన్నం? యో చ అవినయే అవినయసఞ్ఞీ, యో చ వినయే వినయసఞ్ఞీ. ఇమేసం ఖో, భిక్ఖవే, ద్విన్నం ఆసవా న వడ్ఢన్తీ”తి.

బాలవగ్గో పఞ్చమో.

దుతియో పణ్ణాసకో సమత్తో.

౩. తతియపణ్ణాసకం

(౧౧) ౧. ఆసాదుప్పజహవగ్గో

౧౧౯. “ద్వేమా , భిక్ఖవే, ఆసా దుప్పజహా. కతమా ద్వే? లాభాసా చ జీవితాసా చ. ఇమా ఖో, భిక్ఖవే, ద్వే ఆసా దుప్పజహా”తి.

౧౨౦. “ద్వేమే , భిక్ఖవే, పుగ్గలా దుల్లభా లోకస్మిం. కతమే ద్వే ? యో చ పుబ్బకారీ, యో చ కతఞ్ఞూ కతవేదీ. ఇమే ఖో, భిక్ఖవే, ద్వే పుగ్గలా దుల్లభా లోకస్మి”న్తి.

౧౨౧. “ద్వేమే, భిక్ఖవే, పుగ్గలా దుల్లభా లోకస్మిం. కతమే ద్వే? తిత్తో చ తప్పేతా చ. ఇమే ఖో, భిక్ఖవే, ద్వే పుగ్గలా దుల్లభా లోకస్మి”న్తి.

౧౨౨. “ద్వేమే, భిక్ఖవే, పుగ్గలా దుత్తప్పయా. కతమే ద్వే? యో చ లద్ధం లద్ధం నిక్ఖిపతి, యో చ లద్ధం లద్ధం విస్సజ్జేతి. ఇమే ఖో, భిక్ఖవే, ద్వే పుగ్గలా దుత్తప్పయా”తి.

౧౨౩. “ద్వేమే, భిక్ఖవే, పుగ్గలా సుతప్పయా. కతమే ద్వే? యో చ లద్ధం లద్ధం న నిక్ఖిపతి, యో చ లద్ధం లద్ధం న విస్సజ్జేతి. ఇమే ఖో, భిక్ఖవే, ద్వే పుగ్గలా సుతప్పయా”తి.

౧౨౪. “ద్వేమే, భిక్ఖవే, పచ్చయా రాగస్స ఉప్పాదాయ. కతమే ద్వే? సుభనిమిత్తఞ్చ అయోనిసో చ మనసికారో. ఇమే ఖో, భిక్ఖవే, ద్వే పచ్చయా రాగస్స ఉప్పాదాయా”తి.

౧౨౫. “ద్వేమే , భిక్ఖవే, పచ్చయా దోసస్స ఉప్పాదాయ. కతమే ద్వే? పటిఘనిమిత్తఞ్చ అయోనిసో చ మనసికారో. ఇమే ఖో, భిక్ఖవే, ద్వే పచ్చయా దోసస్స ఉప్పాదాయా”తి.

౧౨౬. “ద్వేమే, భిక్ఖవే, పచ్చయా మిచ్ఛాదిట్ఠియా ఉప్పాదాయ. కతమే ద్వే? పరతో చ ఘోసో అయోనిసో చ మనసికారో. ఇమే ఖో, భిక్ఖవే, ద్వే పచ్చయా మిచ్ఛాదిట్ఠియా ఉప్పాదాయా”తి.

౧౨౭. “ద్వేమే , భిక్ఖవే, పచ్చయా సమ్మాదిట్ఠియా ఉప్పాదాయ. కతమే ద్వే? పరతో చ ఘోసో, యోనిసో చ మనసికారో. ఇమే ఖో, భిక్ఖవే, ద్వే పచ్చయా సమ్మాదిట్ఠియా ఉప్పాదాయా”తి.

౧౨౮. “ద్వేమా, భిక్ఖవే, ఆపత్తియో. కతమా ద్వే? లహుకా చ ఆపత్తి, గరుకా చ ఆపత్తి. ఇమా ఖో, భిక్ఖవే, ద్వే ఆపత్తియో”తి.

౧౨౯. “ద్వేమా, భిక్ఖవే, ఆపత్తియో. కతమా ద్వే? దుట్ఠుల్లా చ ఆపత్తి, అదుట్ఠుల్లా చ ఆపత్తి. ఇమా ఖో, భిక్ఖవే, ద్వే ఆపత్తియో”తి.

౧౩౦. “ద్వేమా, భిక్ఖవే, ఆపత్తియో. కతమా ద్వే? సావసేసా చ ఆపత్తి, అనవసేసా చ ఆపత్తి. ఇమా ఖో, భిక్ఖవే, ద్వే ఆపత్తియో”తి.

ఆసాదుప్పజహావగ్గో పఠమో.

(౧౨) ౨. ఆయాచనవగ్గో

౧౩౧. “సద్ధో , భిక్ఖవే, భిక్ఖు ఏవం సమ్మా ఆయాచమానో ఆయాచేయ్య – ‘తాదిసో హోమి యాదిసా సారిపుత్తమోగ్గల్లానా’తి. ఏసా, భిక్ఖవే, తులా ఏతం పమాణం మమ సావకానం భిక్ఖూనం యదిదం సారిపుత్తమోగ్గల్లానా”తి.

౧౩౨. “సద్ధా, భిక్ఖవే, భిక్ఖునీ ఏవం సమ్మా ఆయాచమానా ఆయాచేయ్య – ‘తాదిసీ హోమి యాదిసీ ఖేమా చ భిక్ఖునీ ఉప్పలవణ్ణా చా’తి. ఏసా, భిక్ఖవే, తులా ఏతం పమాణం మమ సావికానం భిక్ఖునీనం యదిదం ఖేమా చ భిక్ఖునీ ఉప్పలవణ్ణా చా”తి.

౧౩౩. “సద్ధో, భిక్ఖవే, ఉపాసకో ఏవం సమ్మా ఆయాచమానో ఆయాచేయ్య – ‘తాదిసో హోమి యాదిసో చిత్తో చ గహపతి హత్థకో చ ఆళవకో’తి. ఏసా, భిక్ఖవే, తులా ఏతం పమాణం మమ సావకానం ఉపాసకానం యదిదం చిత్తో చ గహపతి హత్థకో చ ఆళవకో”తి.

౧౩౪. “సద్ధా , భిక్ఖవే, ఉపాసికా ఏవం సమ్మా ఆయాచమానా ఆయాచేయ్య – ‘తాదిసీ హోమి యాదిసీ ఖుజ్జుత్తరా చ ఉపాసికా వేళుకణ్డకియా [వేళుకణ్డకీ (అ॰ ని॰ ౬.౩౭; అ॰ ని॰ ౪.౧౭౬ ఆగతం)] చ నన్దమాతా’తి. ఏసా , భిక్ఖవే, తులా ఏతం పమాణం మమ సావికానం ఉపాసికానం యదిదం ఖుజ్జుత్తరా చ ఉపాసికా వేళుకణ్డకియా చ నన్దమాతా”తి.

౧౩౫. “ద్వీహి, భిక్ఖవే, ధమ్మేహి సమన్నాగతో బాలో అబ్యత్తో అసప్పురిసో ఖతం ఉపహతం అత్తానం పరిహరతి, సావజ్జో చ హోతి సానువజ్జో చ విఞ్ఞూనం, బహుఞ్చ అపుఞ్ఞం పసవతి. కతమేహి ద్వీహి? అననువిచ్చ అపరియోగాహేత్వా అవణ్ణారహస్స వణ్ణం భాసతి, అననువిచ్చ అపరియోగాహేత్వా వణ్ణారహస్స అవణ్ణం భాసతి. ఇమేహి ఖో, భిక్ఖవే, ద్వీహి ధమ్మేహి సమన్నాగతో బాలో అబ్యత్తో అసప్పురిసో ఖతం ఉపహతం అత్తానం పరిహరతి, సావజ్జో చ హోతి సానువజ్జో చ విఞ్ఞూనం, బహుఞ్చ అపుఞ్ఞం పసవతీతి.

“ద్వీహి , భిక్ఖవే, ధమ్మేహి సమన్నాగతో పణ్డితో వియత్తో సప్పురిసో అక్ఖతం అనుపహతం అత్తానం పరిహరతి, అనవజ్జో చ హోతి అననువజ్జో చ విఞ్ఞూనం, బహుఞ్చ పుఞ్ఞం పసవతి. కతమేహి ద్వీహి? అనువిచ్చ పరియోగాహేత్వా అవణ్ణారహస్స అవణ్ణం భాసతి, అనువిచ్చ పరియోగాహేత్వా వణ్ణారహస్స వణ్ణం భాసతి. ఇమేహి ఖో, భిక్ఖవే, ద్వీహి ధమ్మేహి సమన్నాగతో పణ్డితో వియత్తో సప్పురిసో అక్ఖతం అనుపహతం అత్తానం పరిహరతి, అనవజ్జో చ హోతి అననువజ్జో చ విఞ్ఞూనం, బహుఞ్చ పుఞ్ఞం పసవతీ”తి.

౧౩౬. “ద్వీహి, భిక్ఖవే, ధమ్మేహి సమన్నాగతో బాలో అబ్యత్తో అసప్పురిసో ఖతం ఉపహతం అత్తానం పరిహరతి, సావజ్జో చ హోతి సానువజ్జో చ విఞ్ఞూనం, బహుఞ్చ అపుఞ్ఞం పసవతి. కతమేహి ద్వీహి? అననువిచ్చ అపరియోగాహేత్వా అప్పసాదనీయే ఠానే పసాదం ఉపదంసేతి, అననువిచ్చ అపరియోగాహేత్వా పసాదనీయే ఠానే అప్పసాదం ఉపదంసేతి. ఇమేహి ఖో, భిక్ఖవే, ద్వీహి ధమ్మేహి సమన్నాగతో బాలో అబ్యత్తో అసప్పురిసో ఖతం ఉపహతం అత్తానం పరిహరతి, సావజ్జో చ హోతి సానువజ్జో చ విఞ్ఞూనం, బహుఞ్చ అపుఞ్ఞం పసవతీతి.

“ద్వీహి , భిక్ఖవే, ధమ్మేహి సమన్నాగతో పణ్డితో వియత్తో సప్పురిసో అక్ఖతం అనుపహతం అత్తానం పరిహరతి, అనవజ్జో చ హోతి అననువజ్జో చ విఞ్ఞూనం, బహుఞ్చ పుఞ్ఞం పసవతి. కతమేహి ద్వీహి? అనువిచ్చ పరియోగాహేత్వా అప్పసాదనీయే ఠానే అప్పసాదం ఉపదంసేతి, అనువిచ్చ పరియోగాహేత్వా పసాదనీయే ఠానే పసాదం ఉపదంసేతి. ఇమేహి ఖో, భిక్ఖవే, ద్వీహి ధమ్మేహి సమన్నాగతో పణ్డితో వియత్తో సప్పురిసో అక్ఖతం అనుపహతం అత్తానం పరిహరతి, అనవజ్జో చ హోతి అననువజ్జో చ విఞ్ఞూనం, బహుఞ్చ పుఞ్ఞం పసవతీ”తి.

౧౩౭. “ద్వీసు, భిక్ఖవే, మిచ్ఛాపటిపజ్జమానో బాలో అబ్యత్తో అసప్పురిసో ఖతం ఉపహతం అత్తానం పరిహరతి, సావజ్జో చ హోతి సానువజ్జో చ విఞ్ఞూనం , బహుఞ్చ అపుఞ్ఞం పసవతి. కతమేసు ద్వీసు? మాతరి చ పితరి చ. ఇమేసు ఖో, భిక్ఖవే, ద్వీసు మిచ్ఛాపటిపజ్జమానో బాలో అబ్యత్తో అసప్పురిసో ఖతం ఉపహతం అత్తానం పరిహరతి, సావజ్జో చ హోతి సానువజ్జో చ విఞ్ఞూనం, బహుఞ్చ అపుఞ్ఞం పసవతీతి.

“ద్వీసు, భిక్ఖవే, సమ్మాపటిపజ్జమానో పణ్డితో వియత్తో సప్పురిసో అక్ఖతం అనుపహతం అత్తానం పరిహరతి, అనవజ్జో చ హోతి అననువజ్జో చ విఞ్ఞూనం, బహుఞ్చ పుఞ్ఞం పసవతి. కతమేసు ద్వీసు? మాతరి చ పితరి చ. ఇమేసు ఖో, భిక్ఖవే, ద్వీసు సమ్మాపటిపజ్జమానో పణ్డితో వియత్తో సప్పురిసో అక్ఖతం అనుపహతం అత్తానం పరిహరతి, అనవజ్జో చ హోతి అననువజ్జో చ విఞ్ఞూనం, బహుఞ్చ పుఞ్ఞం పసవతీ”తి.

౧౩౮. “ద్వీసు, భిక్ఖవే, మిచ్ఛాపటిపజ్జమానో బాలో అబ్యత్తో అసప్పురిసో ఖతం ఉపహతం అత్తానం పరిహరతి, సావజ్జో చ హోతి సానువజ్జో చ విఞ్ఞూనం, బహుఞ్చ అపుఞ్ఞం పసవతి. కతమేసు ద్వీసు? తథాగతే చ తథాగతసావకే చ. ఇమేసు ఖో, భిక్ఖవే, మిచ్ఛాపటిపజ్జమానో బాలో అబ్యత్తో అసప్పురిసో ఖతం ఉపహతం అత్తానం పరిహరతి, సావజ్జో చ హోతి సానువజ్జో చ విఞ్ఞూనం, బహుఞ్చ అపుఞ్ఞం పసవతీతి.

“ద్వీసు , భిక్ఖవే, సమ్మాపటిపజ్జమానో పణ్డితో వియత్తో సప్పురిసో అక్ఖతం అనుపహతం అత్తానం పరిహరతి, అనవజ్జో చ హోతి అననువజ్జో చ విఞ్ఞూనం, బహుఞ్చ పుఞ్ఞం పసవతి. కతమేసు ద్వీసు? తథాగతే చ తథాగతసావకే చ. ఇమేసు ఖో, భిక్ఖవే, ద్వీసు సమ్మాపటిపజ్జమానో పణ్డితో వియత్తో సప్పురిసో అక్ఖతం అనుపహతం అత్తానం పరిహరతి, అనవజ్జో చ హోతి అననువజ్జో చ విఞ్ఞూనం, బహుఞ్చ పుఞ్ఞం పసవతీ”తి.

౧౩౯. “ద్వేమే, భిక్ఖవే, ధమ్మా. కతమే ద్వే? సచిత్తవోదానఞ్చ న చ కిఞ్చి లోకే ఉపాదియతి. ఇమే ఖో, భిక్ఖవే, ద్వే ధమ్మా”తి.

౧౪౦. “ద్వేమే, భిక్ఖవే, ధమ్మా. కతమే ద్వే? కోధో చ ఉపనాహో చ. ఇమే ఖో, భిక్ఖవే, ద్వే ధమ్మా”తి.

౧౪౧. “ద్వేమే, భిక్ఖవే, ధమ్మా. కతమే ద్వే? కోధవినయో చ ఉపనాహవినయో చ. ఇమే ఖో, భిక్ఖవే, ద్వే ధమ్మా”తి.

ఆయాచనవగ్గో దుతియో.

(౧౩) ౩. దానవగ్గో

౧౪౨. “ద్వేమాని , భిక్ఖవే, దానాని. కతమాని ద్వే? ఆమిసదానఞ్చ ధమ్మదానఞ్చ. ఇమాని ఖో, భిక్ఖవే, ద్వే దానాని. ఏతదగ్గం, భిక్ఖవే, ఇమేసం ద్విన్నం దానానం యదిదం ధమ్మదాన”న్తి.

౧౪౩. “ద్వేమే, భిక్ఖవే, యాగా. కతమే ద్వే? ఆమిసయాగో చ ధమ్మయాగో చ. ఇమే ఖో, భిక్ఖవే, ద్వే యాగా. ఏతదగ్గం, భిక్ఖవే, ఇమేసం ద్విన్నం యాగానం యదిదం ధమ్మయాగో”తి.

౧౪౪. “ద్వేమే , భిక్ఖవే, చాగా. కతమే ద్వే? ఆమిసచాగో చ ధమ్మచాగో చ. ఇమే ఖో, భిక్ఖవే, ద్వే చాగా. ఏతదగ్గం, భిక్ఖవే, ఇమేసం ద్విన్నం చాగానం యదిదం ధమ్మచాగో”తి.

౧౪౫. “ద్వేమే, భిక్ఖవే, పరిచ్చాగా. కతమే ద్వే? ఆమిసపరిచ్చాగో చ ధమ్మపరిచ్చాగో చ. ఇమే ఖో, భిక్ఖవే, ద్వే పరిచ్చాగా. ఏతదగ్గం, భిక్ఖవే, ఇమేసం ద్విన్నం పరిచ్చాగానం యదిదం ధమ్మపరిచ్చాగో”తి.

౧౪౬. “ద్వేమే , భిక్ఖవే, భోగా. కతమే ద్వే? ఆమిసభోగో చ ధమ్మభోగో చ. ఇమే ఖో, భిక్ఖవే, ద్వే భోగా. ఏతదగ్గం, భిక్ఖవే, ఇమేసం ద్విన్నం భోగానం యదిదం ధమ్మభోగో”తి.

౧౪౭. “ద్వేమే, భిక్ఖవే, సమ్భోగా. కతమే ద్వే? ఆమిససమ్భోగో చ ధమ్మసమ్భోగో చ. ఇమే ఖో, భిక్ఖవే, ద్వే సమ్భోగా. ఏతదగ్గం, భిక్ఖవే, ఇమేసం ద్విన్నం సమ్భోగానం యదిదం ధమ్మసమ్భోగో”తి.

౧౪౮. “ద్వేమే, భిక్ఖవే, సంవిభాగా. కతమే ద్వే? ఆమిససంవిభాగో చ ధమ్మసంవిభాగో చ. ఇమే ఖో, భిక్ఖవే, ద్వే సంవిభాగా. ఏతదగ్గం, భిక్ఖవే, ఇమేసం ద్విన్నం సంవిభాగానం యదిదం ధమ్మసంవిభాగో”తి.

౧౪౯. “ద్వేమే , భిక్ఖవే, సఙ్గహా. కతమే ద్వే? ఆమిససఙ్గహో చ ధమ్మసఙ్గహో చ. ఇమే ఖో, భిక్ఖవే, ద్వే సఙ్గహా. ఏతదగ్గం, భిక్ఖవే, ఇమేసం ద్విన్నం సఙ్గహానం యదిదం ధమ్మసఙ్గహో”తి.

౧౫౦. “ద్వేమే, భిక్ఖవే, అనుగ్గహా. కతమే ద్వే? ఆమిసానుగ్గహో చ ధమ్మానుగ్గహో చ. ఇమే ఖో, భిక్ఖవే, ద్వే అనుగ్గహా. ఏతదగ్గం, భిక్ఖవే, ఇమేసం ద్విన్నం అనుగ్గహానం యదిదం ధమ్మానుగ్గహో”తి.

౧౫౧. “ద్వేమా, భిక్ఖవే, అనుకమ్పా. కతమా ద్వే? ఆమిసానుకమ్పా చ ధమ్మానుకమ్పా చ. ఇమా ఖో, భిక్ఖవే, ద్వే అనుకమ్పా. ఏతదగ్గం, భిక్ఖవే, ఇమాసం ద్విన్నం అనుకమ్పానం యదిదం ధమ్మానుకమ్పా”తి.

దానవగ్గో తతియో.

(౧౪) ౪. సన్థారవగ్గో

౧౫౨. “ద్వేమే , భిక్ఖవే, సన్థారా [సన్థారా (క.)]. కతమే ద్వే? ఆమిససన్థారో చ ధమ్మసన్థారో చ. ఇమే ఖో, భిక్ఖవే, ద్వే సన్థారా. ఏతదగ్గం, భిక్ఖవే, ఇమేసం ద్విన్నం సన్థారానం యదిదం ధమ్మసన్థారో”తి.

౧౫౩. “ద్వేమే, భిక్ఖవే, పటిసన్థారా [పటిసన్థారా (క.)]. కతమే ద్వే? ఆమిసపటిసన్థారో చ ధమ్మపటిసన్థారో చ. ఇమే ఖో, భిక్ఖవే, ద్వే పటిసన్థారా. ఏతదగ్గం, భిక్ఖవే, ఇమేసం ద్విన్నం పటిసన్థారానం యదిదం ధమ్మపటిసన్థారో”తి.

౧౫౪. “ద్వేమా, భిక్ఖవే, ఏసనా. కతమా ద్వే? ఆమిసేసనా చ ధమ్మేసనా చ. ఇమా ఖో, భిక్ఖవే, ద్వే ఏసనా. ఏతదగ్గం, భిక్ఖవే, ఇమాసం ద్విన్నం ఏసనానం యదిదం ధమ్మేసనా”తి.

౧౫౫. “ద్వేమా, భిక్ఖవే, పరియేసనా. కతమా ద్వే? ఆమిసపరియేసనా చ ధమ్మపరియేసనా చ. ఇమా ఖో, భిక్ఖవే, ద్వే పరియేసనా. ఏతదగ్గం, భిక్ఖవే, ఇమాసం ద్విన్నం పరియేసనానం యదిదం ధమ్మపరియేసనా”తి.

౧౫౬. “ద్వేమా, భిక్ఖవే, పరియేట్ఠియో. కతమా ద్వే? ఆమిసపరియేట్ఠి చ ధమ్మపరియేట్ఠి చ. ఇమా ఖో, భిక్ఖవే, ద్వే పరియేట్ఠియో. ఏతదగ్గం, భిక్ఖవే, ఇమాసం ద్విన్నం పరియేట్ఠీనం యదిదం ధమ్మపరియేట్ఠీ”తి.

౧౫౭. “ద్వేమా , భిక్ఖవే, పూజా. కతమా ద్వే? ఆమిసపూజా చ ధమ్మపూజా చ. ఇమా ఖో భిక్ఖవే, ద్వే పూజా. ఏతదగ్గం, భిక్ఖవే, ఇమాసం ద్విన్నం పూజానం యదిదం ధమ్మపూజా”తి.

౧౫౮. “ద్వేమాని, భిక్ఖవే, ఆతిథేయ్యాని. కతమాని ద్వే? ఆమిసాతిథేయ్యఞ్చ ధమ్మాతిథేయ్యఞ్చ . ఇమాని ఖో, భిక్ఖవే, ద్వే ఆతిథేయ్యాని. ఏతదగ్గం, భిక్ఖవే, ఇమేసం ద్విన్నం ఆతిథేయ్యానం యదిదం ధమ్మాతిథేయ్య”న్తి.

౧౫౯. “ద్వేమా, భిక్ఖవే, ఇద్ధియో. కతమా ద్వే? ఆమిసిద్ధి చ ధమ్మిద్ధి చ. ఇమా ఖో, భిక్ఖవే, ద్వే ఇద్ధియో. ఏతదగ్గం, భిక్ఖవే, ఇమాసం ద్విన్నం ఇద్ధీనం యదిదం ధమ్మిద్ధీ”తి.

౧౬౦. “ద్వేమా , భిక్ఖవే, వుద్ధియో. కతమా ద్వే? ఆమిసవుద్ధి చ ధమ్మవుద్ధి చ. ఇమా ఖో, భిక్ఖవే, ద్వే వుద్ధియో. ఏతదగ్గం, భిక్ఖవే, ఇమాసం ద్విన్నం వుద్ధీనం యదిదం ధమ్మవుద్ధీ”తి.

౧౬౧. “ద్వేమాని , భిక్ఖవే, రతనాని. కతమాని ద్వే? ఆమిసరతనఞ్చ ధమ్మరతనఞ్చ. ఇమాని ఖో, భిక్ఖవే, ద్వే రతనాని. ఏతదగ్గం, భిక్ఖవే, ఇమేసం ద్విన్నం రతనానం యదిదం ధమ్మరతన”న్తి.

౧౬౨. “ద్వేమే, భిక్ఖవే, సన్నిచయా. కతమే ద్వే? ఆమిససన్నిచయో చ ధమ్మసన్నిచయో చ. ఇమే ఖో, భిక్ఖవే, ద్వే సన్నిచయా. ఏతదగ్గం, భిక్ఖవే, ఇమేసం ద్విన్నం సన్నిచయానం యదిదం ధమ్మసన్నిచయో”తి.

౧౬౩. “ద్వేమాని, భిక్ఖవే, వేపుల్లాని. కతమాని ద్వే? ఆమిసవేపుల్లఞ్చ ధమ్మవేపుల్లఞ్చ. ఇమాని ఖో, భిక్ఖవే, ద్వే వేపుల్లాని. ఏతదగ్గం, భిక్ఖవే, ఇమేసం ద్విన్నం వేపుల్లానం యదిదం ధమ్మవేపుల్ల”న్తి.

సన్ధారవగ్గో చతుత్థో.

(౧౫) ౫. సమాపత్తివగ్గో

౧౬౪. “ద్వేమే , భిక్ఖవే, ధమ్మా. కతమే ద్వే? సమాపత్తికుసలతా చ సమాపత్తివుట్ఠానకుసలతా చ. ఇమే ఖో, భిక్ఖవే, ద్వే ధమ్మా”తి.

౧౬౫. “ద్వేమే, భిక్ఖవే, ధమ్మా. కతమే ద్వే? అజ్జవఞ్చ మద్దవఞ్చ. ఇమే ఖో, భిక్ఖవే, ద్వే ధమ్మా”.

౧౬౬. “ద్వేమే, భిక్ఖవే, ధమ్మా. కతమే ద్వే? ఖన్తి చ సోరచ్చఞ్చ. ఇమే ఖో, భిక్ఖవే, ద్వే ధమ్మా”.

౧౬౭. “ద్వేమే, భిక్ఖవే, ధమ్మా. కతమే ద్వే? సాఖల్యఞ్చ పటిసన్థారో చ. ఇమే ఖో, భిక్ఖవే, ద్వే ధమ్మా”.

౧౬౮. ‘ద్వేమే, భిక్ఖవే, ధమ్మా. కతమే ద్వే? అవిహింసా చ సోచేయ్యఞ్చ. ఇమే ఖో, భిక్ఖవే, ద్వే ధమ్మా”.

౧౬౯. “ద్వేమే, భిక్ఖవే, ధమ్మా. కతమే ద్వే? ఇన్ద్రియేసు అగుత్తద్వారతా చ భోజనే అమత్తఞ్ఞుతా చ. ఇమే ఖో, భిక్ఖవే, ద్వే ధమ్మా”.

౧౭౦. “ద్వేమే , భిక్ఖవే, ధమ్మా. కతమే ద్వే? ఇన్ద్రియేసు గుత్తద్వారతా చ భోజనే మత్తఞ్ఞుతా చ. ఇమే ఖో, భిక్ఖవే, ద్వే ధమ్మా”.

౧౭౧. “ద్వేమే , భిక్ఖవే, ధమ్మా. కతమే ద్వే? పటిసఙ్ఖానబలఞ్చ భావనాబలఞ్చ. ఇమే ఖో, భిక్ఖవే, ద్వే ధమ్మా”.

౧౭౨. “ద్వేమే, భిక్ఖవే, ధమ్మా. కతమే ద్వే? సతిబలఞ్చ సమాధిబలఞ్చ. ఇమే ఖో, భిక్ఖవే, ద్వే ధమ్మా”.

౧౭౩. “ద్వేమే , భిక్ఖవే, ధమ్మా. కతమే ద్వే? సమథో చ విపస్సనా చ. ఇమే ఖో, భిక్ఖవే, ద్వే ధమ్మా”.

౧౭౪. “ద్వేమే, భిక్ఖవే, ధమ్మా. కతమే ద్వే? సీలవిపత్తి చ దిట్ఠివిపత్తి చ. ఇమే ఖో, భిక్ఖవే, ద్వే ధమ్మా”.

౧౭౫. “ద్వేమే, భిక్ఖవే, ధమ్మా. కతమే ద్వే? సీలసమ్పదా చ దిట్ఠిసమ్పదా చ. ఇమే ఖో, భిక్ఖవే, ద్వే ధమ్మా”.

౧౭౬. “ద్వేమే, భిక్ఖవే, ధమ్మా. కతమే ద్వే? సీలవిసుద్ధి చ దిట్ఠివిసుద్ధి చ. ఇమే ఖో, భిక్ఖవే, ద్వే ధమ్మా”.

౧౭౭. “ద్వేమే, భిక్ఖవే, ధమ్మా. కతమే ద్వే? దిట్ఠివిసుద్ధి చ యథాదిట్ఠిస్స చ పధానం. ఇమే ఖో, భిక్ఖవే, ద్వే ధమ్మా”.

౧౭౮. “ద్వేమే, భిక్ఖవే, ధమ్మా. కతమే ద్వే? అసన్తుట్ఠితా చ కుసలేసు ధమ్మేసు, అప్పటివానితా చ పధానస్మిం. ఇమే ఖో, భిక్ఖవే, ద్వే ధమ్మా”.

౧౭౯. “ద్వేమే, భిక్ఖవే, ధమ్మా. కతమే ద్వే? ముట్ఠస్సచ్చఞ్చ అసమ్పజఞ్ఞఞ్చ. ఇమే ఖో, భిక్ఖవే, ద్వే ధమ్మా”.

౧౮౦. “ద్వేమే, భిక్ఖవే, ధమ్మా. కతమే ద్వే? సతి చ సమ్పజఞ్ఞఞ్చ . ఇమే ఖో, భిక్ఖవే, ద్వే ధమ్మా”తి.

సమాపత్తివగ్గో పఞ్చమో.

తతియో పణ్ణాసకో సమత్తో.

౧. కోధపేయ్యాలం

౧౮౧. "ద్వేమే , భిక్ఖవే, ధమ్మా. కతమే ద్వే? కోధో చ ఉపనాహో చ...పే.... మక్ఖో చ పళాసో [పలాసో (క.)] చ... ఇస్సా చ మచ్ఛరియఞ్చ... మాయా చ సాఠేయ్యఞ్చ... అహిరికఞ్చ అనోత్తప్పఞ్చ. ఇమే ఖో, భిక్ఖవే, ద్వే ధమ్మా".

౧౮౨. "ద్వేమే, భిక్ఖవే, ధమ్మా. కతమే ద్వే? అక్కోధో చ అనుపనాహో చ... అమక్ఖో చ అపళాసో చ... అనిస్సా చ అమచ్ఛరియఞ్చ... అమాయా చ అసాఠేయ్యఞ్చ... హిరీ చ ఓత్తప్పఞ్చ. ఇమే ఖో, భిక్ఖవే, ద్వే ధమ్మా".

౧౮౩. "ద్వీహి, భిక్ఖవే, ధమ్మేహి సమన్నాగతో దుక్ఖం విహరతి. కతమేహి ద్వీహి? కోధేన చ ఉపనాహేన చ... మక్ఖేన చ పళాసేన చ... ఇస్సాయ చ మచ్ఛరియేన చ... మాయాయ చ సాఠేయ్యేన చ... అహిరికేన చ అనోత్తప్పేన చ. ఇమేహి ఖో, భిక్ఖవే, ద్వీహి ధమ్మేహి సమన్నాగతో దుక్ఖం విహరతి".

౧౮౪. "ద్వీహి, భిక్ఖవే, ధమ్మేహి సమన్నాగతో సుఖం విహరతి. కతమేహి ద్వీహి? అక్కోధేన చ అనుపనాహేన చ... అమక్ఖేన చ అపళాసేన చ... అనిస్సాయ చ అమచ్ఛరియేన చ... అమాయాయ చ అసాఠేయ్యేన చ ... హిరియా చ ఓత్తప్పేన చ. ఇమేహి ఖో, భిక్ఖవే, ద్వీహి ధమ్మేహి సమన్నాగతో సుఖం విహరతి".

౧౮౫. "ద్వేమే, భిక్ఖవే, ధమ్మా సేఖస్స భిక్ఖునో పరిహానాయ సంవత్తన్తి. కతమే ద్వే? కోధో చ ఉపనాహో చ... మక్ఖో చ పళాసో చ... ఇస్సా చ మచ్ఛరియఞ్చ... మాయా చ సాఠేయ్యఞ్చ... అహిరికఞ్చ అనోత్తప్పఞ్చ. ఇమే ఖో, భిక్ఖవే, ద్వే ధమ్మా సేఖస్స భిక్ఖునో పరిహానాయ సంవత్తన్తి".

౧౮౬. "ద్వేమే, భిక్ఖవే, ధమ్మా సేఖస్స భిక్ఖునో అపరిహానాయ సంవత్తన్తి. కతమే ద్వే ? అక్కోధో చ అనుపనాహో చ... అమక్ఖో చ అపళాసో చ... అనిస్సా చ అమచ్ఛరియఞ్చ... అమాయా చ అసాఠేయ్యఞ్చ... హిరీ చ ఓత్తప్పఞ్చ. ఇమే ఖో, భిక్ఖవే, ద్వే ధమ్మా సేఖస్స భిక్ఖునో అపరిహానాయ సంవత్తన్తి".

౧౮౭. "ద్వీహి, భిక్ఖవే, ధమ్మేహి సమన్నాగతో యథాభతం నిక్ఖిత్తో ఏవం నిరయే. కతమేహి ద్వీహి? కోధేన చ ఉపనాహేన చ... మక్ఖేన చ పళాసేన చ... ఇస్సాయ చ మచ్ఛరియేన చ... మాయాయ చ సాఠేయ్యేన చ... అహిరికేన చ అనోత్తప్పేన చ. ఇమేహి ఖో, భిక్ఖవే, ద్వీహి ధమ్మేహి సమన్నాగతో యథాభతం నిక్ఖిత్తో ఏవం నిరయే".

౧౮౮. "ద్వీహి , భిక్ఖవే, ధమ్మేహి సమన్నాగతో యథాభతం నిక్ఖిత్తో ఏవం సగ్గే. కతమేహి ద్వీహి? అక్కోధేన చ అనుపనాహేన చ... అమక్ఖేన చ అపళాసేన చ... అనిస్సాయ చ అమచ్ఛరియేన చ... అమాయాయ చ అసాఠేయ్యేన చ... హిరియా చ ఓత్తప్పేన చ. ఇమేహి ఖో, భిక్ఖవే, ద్వీహి ధమ్మేహి సమన్నాగతో యథాభతం నిక్ఖిత్తో ఏవం సగ్గే".

౧౮౯. "ద్వీహి, భిక్ఖవే, ధమ్మేహి సమన్నాగతో ఇధేకచ్చో కాయస్స భేదా పరం మరణా అపాయం దుగ్గతిం వినిపాతం నిరయం ఉపపజ్జతి. కతమేహి ద్వీహి? కోధేన చ ఉపనాహేన చ... మక్ఖేన చ పళాసేన చ... ఇస్సాయ చ మచ్ఛరియేన చ... మాయాయ చ సాఠేయ్యేన చ... అహిరికేన చ అనోత్తప్పేన చ. ఇమేహి ఖో, భిక్ఖవే, ద్వీహి ధమ్మేహి సమన్నాగతో ఇధేకచ్చో కాయస్స భేదా పరం మరణా అపాయం దుగ్గతిం వినిపాతం నిరయం ఉపపజ్జతి".

౧౯౦. “ద్వీహి, భిక్ఖవే, ధమ్మేహి సమన్నాగతో ఇధేకచ్చో కాయస్స భేదా పరం మరణా సుగతిం సగ్గం లోకం ఉపపజ్జతి. కతమేహి ద్వీహి? అక్కోధేన చ అనుపనాహేన చ... అమక్ఖేన చ అపళాసేన చ... అనిస్సాయ చ అమచ్ఛరియేన చ... అమాయాయ చ అసాఠేయ్యేన చ... హిరియా చ ఓత్తప్పేన చ. ఇమేహి ఖో, భిక్ఖవే, ద్వీహి ధమ్మేహి సమన్నాగతో ఇధేకచ్చో కాయస్స భేదా పరం మరణా సుగతిం సగ్గం లోకం ఉపపజ్జతి”.

కోధపేయ్యాలం నిట్ఠితం.

౨. అకుసలపేయ్యాలం

౧౯౧-౨౦౦. "ద్వేమే , భిక్ఖవే, ధమ్మా అకుసలా... ద్వేమే, భిక్ఖవే, ధమ్మా కుసలా... ద్వేమే, భిక్ఖవే, ధమ్మా సావజ్జా... ద్వేమే, భిక్ఖవే, ధమ్మా అనవజ్జా... ద్వేమే, భిక్ఖవే, ధమ్మా దుక్ఖుద్రయా... ద్వేమే, భిక్ఖవే, ధమ్మా సుఖుద్రయా... ద్వేమే, భిక్ఖవే, ధమ్మా దుక్ఖవిపాకా... ద్వేమే , భిక్ఖవే, ధమ్మా సుఖవిపాకా... ద్వేమే, భిక్ఖవే, ధమ్మా సబ్యాబజ్ఝా... ద్వేమే, భిక్ఖవే, ధమ్మా అబ్యాబజ్ఝా. కతమే ద్వే? అక్కోధో చ అనుపనాహో చ... అమక్ఖో చ అపళాసో చ... అనిస్సా చ అమచ్ఛరియఞ్చ... అమాయా చ అసాఠేయ్యఞ్చ... హిరీ చ ఓత్తప్పఞ్చ. ఇమే ఖో, భిక్ఖవే, ద్వే ధమ్మా అబ్యాబజ్ఝా"తి.

అకుసలపేయ్యాలం నిట్ఠితం.

౩. వినయపేయ్యాలం

౨౦౧. "ద్వేమే , భిక్ఖవే, అత్థవసే పటిచ్చ తథాగతేన సావకానం సిక్ఖాపదం పఞ్ఞత్తం. కతమే ద్వే? సఙ్ఘసుట్ఠుతాయ సఙ్ఘఫాసుతాయ... దుమ్మఙ్కూనం పుగ్గలానం నిగ్గహాయ, పేసలానం భిక్ఖూనం ఫాసువిహారాయ... దిట్ఠధమ్మికానం ఆసవానం సంవరాయ, సమ్పరాయికానం ఆసవానం పటిఘాతాయ... దిట్ఠధమ్మికానం వేరానం సంవరాయ, సమ్పరాయికానం వేరానం పటిఘాతాయ... దిట్ఠధమ్మికానం వజ్జానం సంవరాయ, సమ్పరాయికానం వజ్జానం పటిఘాతాయ... దిట్ఠధమ్మికానం భయానం సంవరాయ, సమ్పరాయికానం భయానం పటిఘాతాయ... దిట్ఠధమ్మికానం అకుసలానం ధమ్మానం సంవరాయ, సమ్పరాయికానం అకుసలానం ధమ్మానం పటిఘాతాయ... గిహీనం అనుకమ్పాయ, పాపిచ్ఛానం భిక్ఖూనం పక్ఖుపచ్ఛేదాయ... అప్పసన్నానం పసాదాయ, పసన్నానం భియ్యోభావాయ... సద్ధమ్మట్ఠితియా వినయానుగ్గహాయ. ఇమే ఖో, భిక్ఖవే, ద్వే అత్థవసే పటిచ్చ తథాగతేన సావకానం సిక్ఖాపదం పఞ్ఞత్త"న్తి.

౨౦౨-౨౩౦. "ద్వేమే, భిక్ఖవే, అత్థవసే పటిచ్చ తథాగతేన సావకానం పాతిమోక్ఖం పఞ్ఞత్తం...పే.... పాతిమోక్ఖుద్దేసో పఞ్ఞత్తో... పాతిమోక్ఖట్ఠపనం పఞ్ఞత్తం... పవారణా పఞ్ఞత్తా... పవారణట్ఠపనం పఞ్ఞత్తం... తజ్జనీయకమ్మం పఞ్ఞత్తం... నియస్సకమ్మం పఞ్ఞత్తం... పబ్బాజనీయకమ్మం పఞ్ఞత్తం... పటిసారణీయకమ్మం పఞ్ఞత్తం... ఉక్ఖేపనీయకమ్మం పఞ్ఞత్తం... పరివాసదానం పఞ్ఞత్తం... మూలాయ పటికస్సనం పఞ్ఞత్తం... మానత్తదానం పఞ్ఞత్తం... అబ్భానం పఞ్ఞత్తం... ఓసారణీయం పఞ్ఞత్తం... నిస్సారణీయం పఞ్ఞత్తం... ఉపసమ్పదా పఞ్ఞత్తా... ఞత్తికమ్మం పఞ్ఞత్తం... ఞత్తిదుతియకమ్మం పఞ్ఞత్తం... ఞత్తిచతుత్థకమ్మం పఞ్ఞత్తం... అపఞ్ఞత్తే పఞ్ఞత్తం... పఞ్ఞత్తే అనుపఞ్ఞత్తం... సమ్ముఖావినయో పఞ్ఞత్తో... సతివినయో పఞ్ఞత్తో... అమూళ్హవినయో పఞ్ఞత్తో... పటిఞ్ఞాతకరణం పఞ్ఞత్తం... యేభుయ్యసికా పఞ్ఞత్తా... తస్సపాపియసికా పఞ్ఞత్తా... తిణవత్థారకో పఞ్ఞత్తో. కతమే ద్వే? సఙ్ఘసుట్ఠుతాయ, సఙ్ఘఫాసుతాయ... దుమ్మఙ్కూనం పుగ్గలానం నిగ్గహాయ, పేసలానం భిక్ఖూనం ఫాసువిహారాయ... దిట్ఠధమ్మికానం ఆసవానం సంవరాయ, సమ్పరాయికానం ఆసవానం పటిఘాతాయ... దిట్ఠధమ్మికానం వేరానం సంవరాయ, సమ్పరాయికానం వేరానం పటిఘాతాయ... దిట్ఠధమ్మికానం వజ్జానం సంవరాయ, సమ్పరాయికానం వజ్జానం పటిఘాతాయ... దిట్ఠధమ్మికానం భయానం సంవరాయ, సమ్పరాయికానం భయానం పటిఘాతాయ... దిట్ఠధమ్మికానం అకుసలానం ధమ్మానం సంవరాయ, సమ్పరాయికానం అకుసలానం ధమ్మానం పటిఘాతాయ... గిహీనం అనుకమ్పాయ, పాపిచ్ఛానం భిక్ఖూనం పక్ఖుపచ్ఛేదాయ... అప్పసన్నానం పసాదాయ, పసన్నానం భియ్యోభావాయ... సద్ధమ్మట్ఠితియా, వినయానుగ్గహాయ. ఇమే ఖో, భిక్ఖవే, ద్వే అత్థవసే పటిచ్చ తథాగతేన సావకానం తిణవత్థారకో పఞ్ఞత్తో"తి.

వినయపేయ్యాలం నిట్ఠితం.

౪. రాగపేయ్యాలం

౨౩౧. "రాగస్స , భిక్ఖవే, అభిఞ్ఞాయ ద్వే ధమ్మా భావేతబ్బా. కతమే ద్వే? సమథో చ విపస్సనా చ. రాగస్స, భిక్ఖవే, అభిఞ్ఞాయ ఇమే ద్వే ధమ్మా భావేతబ్బా"తి.

"రాగస్స, భిక్ఖవే, పరిఞ్ఞాయ ద్వే ధమ్మా భావేతబ్బా. కతమే ద్వే? సమథో చ విపస్సనా చ. రాగస్స, భిక్ఖవే, పరిఞ్ఞా ఇమే ద్వే ధమ్మా భావేతబ్బా. రాగస్స, భిక్ఖవే, పరిక్ఖయాయ ద్వే ధమ్మా భావేతబ్బా. కతమే ద్వే? సమథో చ విపస్సనా చ. రాగస్స, భిక్ఖవే, పరిక్ఖయా ఇమే ద్వే ధమ్మా భావేతబ్బా. రాగస్స, భిక్ఖవే, పహానాయ ద్వే ధమ్మా భావేతబ్బా. కతమే ద్వే? సమథో చ విపస్సనా చ. రాగస్స, భిక్ఖవే, పహానా ఇమే ద్వే ధమ్మా భావేతబ్బా. రాగస్స, భిక్ఖవే, ఖయాయ ద్వే ధమ్మా భావేతబ్బా. కతమే ద్వే? సమథో చ విపస్సనా చ. రాగస్స, భిక్ఖవే, ఖయా ఇమే ద్వే ధమ్మా భావేతబ్బా. రాగస్స, భిక్ఖవే, వయాయ ద్వే ధమ్మా భావేతబ్బా. కతమే ద్వే? సమథో చ విపస్సనా చ. రాగస్స, భిక్ఖవే, వయా ఇమే ద్వే ధమ్మా భావేతబ్బా. రాగస్స, భిక్ఖవే, విరాగాయ ద్వే ధమ్మా భావేతబ్బా. కతమే ద్వే? సమథో చ విపస్సనా చ. రాగస్స, భిక్ఖవే, విరాగా ఇమే ద్వే ధమ్మా భావేతబ్బా. రాగస్స, భిక్ఖవే, నిరోధాయ ద్వే ధమ్మా భావేతబ్బా. కతమే ద్వే? సమథో చ విపస్సనా చ. రాగస్స, భిక్ఖవే, నిరోధా ఇమే ద్వే ధమ్మా భావేతబ్బా. రాగస్స, భిక్ఖవే, చాగాయ ద్వే ధమ్మా భావేతబ్బా. కతమే ద్వే? సమథో చ విపస్సనా చ. రాగస్స, భిక్ఖవే, చాగా ఇమే ద్వే ధమ్మా భావేతబ్బా. రాగస్స, భిక్ఖవే, పటినిస్సగ్గాయ ద్వే ధమ్మా భావేతబ్బా. కతమే ద్వే? సమథో చ విపస్సనా చ. రాగస్స, భిక్ఖవే, పటినిస్సగ్గాయ ఇమే ద్వే ధమ్మా భావేతబ్బా"తి.

౨౩౨-౨౪౬. "దోసస్స...పే.... మోహస్స... కోధస్స... ఉపనాహస్స... మక్ఖస్స... పళాసస్స... ఇస్సాయ... మచ్ఛరియస్స... మాయాయ... సాఠేయ్యస్స... థమ్భస్స... సారమ్భస్స... మానస్స... అతిమానస్స... మదస్స... పమాదస్స, భిక్ఖవే, అభిఞ్ఞాయ ద్వే ధమ్మా భావేతబ్బా. కతమే ద్వే? సమథో చ విపస్సనా చ. పమాదస్స, భిక్ఖవే, అభిఞ్ఞా ఇమే ద్వే ధమ్మా భావేతబ్బా. పమాదస్స, భిక్ఖవే, పరిఞ్ఞాయ ద్వే ధమ్మా భావేతబ్బా. కతమే ద్వే? సమథో చ విపస్సనా చ. పమాదస్స, భిక్ఖవే, పరిఞ్ఞా ఇమే ద్వే ధమ్మా భావేతబ్బా. పమాదస్స, భిక్ఖవే, పరిక్ఖయాయ ద్వే ధమ్మా భావేతబ్బా. కతమే ద్వే? సమథో చ విపస్సనా చ. పమాదస్స , భిక్ఖవే, పరిక్ఖయాయ ఇమే ద్వే ధమ్మా భావేతబ్బా. పమాదస్స, భిక్ఖవే, పహానాయ ద్వే ధమ్మా భావేతబ్బా. కతమే ద్వే? సమథో చ విపస్సనా చ. పమాదస్స, భిక్ఖవే, పహానా ఇమే ద్వే ధమ్మా భావేతబ్బా. పమాదస్స, భిక్ఖవే, ఖయాయ ద్వే ధమ్మా భావేతబ్బా. కతమే ద్వే? సమథో చ విపస్సనా చ. పమాదస్స, భిక్ఖవే, ఖయా ఇమే ద్వే ధమ్మా భావేతబ్బా. పమాదస్స, భిక్ఖవే, వయాయ ద్వే ధమ్మా భావేతబ్బా. కతమే ద్వే? సమథో చ విపస్సనా చ. పమాదస్స, భిక్ఖవే, వయా ఇమే ద్వే ధమ్మా భావేతబ్బా. పమాదస్స, భిక్ఖవే, విరాగాయ ద్వే ధమ్మా భావేతబ్బా. కతమే ద్వే? సమథో చ విపస్సనా చ. పమాదస్స, భిక్ఖవే, విరాగా ఇమే ద్వే ధమ్మా భావేతబ్బా. పమాదస్స, భిక్ఖవే, నిరోధాయ ద్వే ధమ్మా భావేతబ్బా. కతమే ద్వే? సమథో చ విపస్సనా చ. పమాదస్స, భిక్ఖవే, నిరోధా ఇమే ద్వే ధమ్మా భావేతబ్బా. పమాదస్స, భిక్ఖవే, చాగాయ ద్వే ధమ్మా భావేతబ్బా. కతమే ద్వే? సమథో చ విపస్సనా చ. పమాదస్స, భిక్ఖవే, చాగా ఇమే ద్వే ధమ్మా భావేతబ్బా. పమాదస్స, భిక్ఖవే, పటినిస్సగ్గాయ ద్వే ధమ్మా భావేతబ్బా. కతమే ద్వే? సమథో చ విపస్సనా చ. పమాదస్స, భిక్ఖవే, పటినిస్సగ్గాయ ఇమే ద్వే ధమ్మా భావేతబ్బా"తి.

(ఇదమవోచ భగవా. అత్తమనా తే భిక్ఖూ భగవతో భాసితం అభినన్దున్తి.) [( ) ఏత్థన్తరే పాఠో సీ॰ స్యా॰ కం॰ పీ॰ పోత్థకేసు నత్థి]

రాగపేయ్యాలం నిట్ఠితం.

దుకనిపాతపాళి నిట్ఠితా.